

d. 99/55/c nr 69/II

Wydano z dubletów
Biblioteki Uniwersyteckiej
w Toruniu

017822/1014/18

Rok IV.

Lwów, dnia 15. października 1914—1918.

Nr. 8.

RUCH FILOZOFICZNY

wychodzi w połowie każdego miesiąca prócz sierpnia i września.

Wydawca i Redaktor:

Prof. Dr. KAZIMIERZ TWARDOWSKI.

Sekretarka Redakcyi: **Drka DANIELA GROMSKA.**

W skład Komitetu redakcyjnego wchodzi:

† Dr. Bronisław Bandrowski, Dr. Stefan Błachowski, Dr. Maryan Borowski, Dr. Tadeusz Kotarbiński (Warszawa), Prof. Dr. Jan Łukasiewicz (Warszawa), Dr. Bolesław Mańkowski, † Dr. Adam Stögbauer, Dr. Mieczysław Treter, Prof. Dr. Mściśław Warthenberg, † Dr. Władysław Weryho (Warszawa), Dr. Władysław Witwicki.

Czasopismo wspierają zasiłkami:

Kasa pomocy dla osób pracujących na polu naukowem im. Dra Józefa Mianowskiego w Warszawie.

C. k. Ministerstwo wyznań i oświaty w Wiedniu

oraz Komitet wydawniczy, w skład którego wchodzi:

Dr. Bronisław Biegeleisen, Dr. Alfred Halban, Franciszek Podgórski, Michał Pohoński, Paula Smolin, Wiktor Skibniewski, Wacław Wolski.

Adres Redakcyi i Administracyi „Ruchu Filozoficznego”: Lwów, Uniwersytet.
Filia Redakcyi w Warszawie: Instytut filozoficzny, Piękna 44.

Przenumerata całoroczna 18 kor. półroczna 9 kor. z przesyłką. Każdy prenumerator rocznika IV. otrzymuje bezpłatnie „Przegląd filozoficzny“.

Zeszyty pojedyncze „Ruchu filozoficznego“ w cenie po 3 korony sprzedaje Księgarnia Gubrynowicza i Syna we Lwowie.

OD REDAKCYI.

Liczne przyczyny natury ogólnej i osobistej złożyły się na czteroletnią przerwę wydawnictwa „Ruchu filozoficznego“. Podejmując je na nowo wśród wielkich trudności, Redakcja liczy na wyrozumiałość czytelników. Nie od razu uda się nawiązać przerwane nici. Najbliższe zeszyty będą grzeszyły niejednym brakiem. Obok rzeczy bieżących będą się mieściły dawniejsze, które tylko stopniowo dadzą się uzupełniać. Niezmiernie cenną okaże się tu pomoc łaskawych czytelników, jeśli zechcą dostarczać Redakcyi informacji o swojej działalności na polu filozofii od chwili wybuchu wojny. O pomoc tę uprasza Redakcja wszystkich, którym zależy na dalszem istnieniu i rozwoju „Ruchu filozoficznego“.

2525/68

Po czterech latach.

Wskutek wojny ustało międzynarodowe współdziałanie i porozumiewanie się także na polu filozofii. O tem, co się dzieje na tem polu w krajach odciętych od nas frontami bojowymi, nic prawie nie wiemy. A także z krajów neutralnych dochodzą nas dzięki utrudnieniom komunikacyjnym tylko nader skąpe wieści.

Niepodobna tedy zdać sobie obecnie w sposób wszechstronny sprawę z światowego ruchu filozoficznego w ciągu ostatnich czterech lat od chwili, gdy w lipcu 1914 opuścił prasę ostatni numer przedwojenny niniejszego czasopisma. Można jednak uczynić całkiem sumaryczny obrachunek w zakresie polskiego ruchu filozoficznego. Będzie to zarazem najlepszem nawiązaniem przerwanej przejściowo nici naszego wydawnictwa.

Obejmując rzutem oka miniony okres czteroletni stwierdzić należy z głębokim smutkiem ubytek szeregu pracowników na niwie polskiej filozofii, których pozbawiła nas śmierć. Zmarł sędziwy ks. Stefan Pawlicki; odeszli od nas w wieku już starszym ale do ostatniej chwili czynni Władysław Biegański i Julian Ochorowicz; zabrakło wśród nas zmarłych w dojrzałym wieku męskim i w pełni płodnej działalności Edwarda Abramowskiego i Władysława Weryhy, a nie zatrzymała się śmierć przed zupełnie jeszcze młodemi siłami, jakimi byli Bronisław Bandrowski i Adam Stögbauer. — Straty to nader bolesne dla społeczeństwa nie obfitującego w przedstawicieli i organizatorów pracy naukowej; tem boleśniesz, że przypadły na czas, w którym potrzeba najwyższego napięcia sił twórczych narodu.

Świadomość tej potrzeby sprawiła, że, chociaż z powodu okoliczności wojennych stanęły chwilowo niektóre warsztaty pracy filozoficznej, przerwy te nie trwały nigdzie dłużej, aniżeli wymagała tego nieuchronna konieczność. I tak nie fungowały katedry i seminaria filozoficzne oraz pracownie psychologiczne Uniwersytetu jagiellońskiego przez półrocze zimowe roku akademickiego 1914/15 (wskutek zarządzonej wówczas ewakuacji twierdzy krakowskiej), a Uniwersytetu lwowskiego przez oba półrocza tegoż roku (wskutek zakazu okupacyjnych władz rosyjskich). Na cały rok akademicki 1914/15 przerwały też swoją działalność wskutek rozproszenia członków Komisya do badania historii filozofii w Polsce, Polskie Towarzystwo filozoficzne we Lwowie (którego jednak członkowie, bawiący w roku 1914/15 w Wiedniu, schodzili się co dwa tygodnie na zebrania, na których wygłoszono szereg odczytów) i Towarzystwo filozoficzne w Krakowie. Wszystkie te organizacje podjęły w jesieni 1915 normalną działalność, której tok dorównuje ich działalności przedwojennej.

Organizacje warszawskie pracowały w ubiegłym okresie czteroletnim bez przerwy. Tyczy się to zarówno Polskiego Towarzystwa psychologicznego jak Warszawskiego Instytutu psychologicznego, w którego pracowni nie ustawały ani na chwilę dokonywane w niej badania.

Ale filozofia polska nie tylko nie utraciła wskutek wojny żadnego ze swych warsztatów pracy, lecz owszem zyskała nowe. Wywołana wojną zmiana stosunków przyniosła nam — w jesieni 1915 — wskrzeszenie polskiego Uniwersytetu w Warszawie a w nim dwie katedry filozofii i jedną katedrę psychologii z odpowiednimi seminarjami i pracowniami — rzecz niezmiernej doniosłości dla rozwoju polskiej pracy filozoficznej; w tym samym też roku rozpoczął swe prace Warszawski Instytut filozoficzny, którego stworzeniem ś. p. Władysław Weryho uwieńczył swoją przeszło dwudziestoletnią pracę organizacyjną na polu polskiej filozofii. A nie brakło też wykładów i referatów filozoficznych na zorganizowanych w Kijowie w roku 1916 wyższych kursach naukowych (przekształconych następnie w Polskie Kollegium uniwersyteckie) ani w powstałym również w czasie wojny w Moskwie Polskiem Kole naukowym.

Co się tyczy publikacyj filozoficznych zaznaczyć wypada, że Przegląd filozoficzny mimo wojnę i mimo utratę swego twórcy i długoletniego kierownika ś. p. Władysława Weryhy wychodzi stale w dalszym ciągu; nie uległa też przerwie działalność wydawnicza Polskiego Towarzystwa filozoficznego we Lwowie, Towarzystwa filozoficznego w Krakowie i Warszawskiego Instytutu psychologicznego; wyszły i wychodzą też dalsze tomy wydawanej przez Kasę im. Dr. J. Mianowskiego a stworzonej ongiś przez Henryka Struvego „Biblioteki filozoficznej“, dalej „Prac filozoficznych“ jakoteż „Prac z psychologii doświadczalnej“. Przybyło zaś nowe wydawnictwo filozoficzne w postaci „Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce“, publikowane przez wymienioną Komisję nakładem Akademii Umiejętności, która tak samo jak Towarzystwo przyjaciół nauk w Poznaniu i Towarzystwo naukowe warszawskie przez cały czas wojny nie przerwała ani swych prac ani swych publikacyj, obejmując nimi jak zawsze także filozofię. A obok tych wydawnictw zbiorowych pojawiają się w druku liczne prace publikowane oddzielnie.

Tak więc mimo trwającą już cztery lata wojnę praca filozoficzna w Polsce rozwija się i kroczy naprzód. Wolno stąd czerpać niezłomną nadzieję, że ciągłość jej, zachowana dotąd, i nadal nie będzie naruszona. A będzie to zarazem dowodem, że filozofia nie jest w Polsce wątłą rośliną, obumierającą pod srogiem tchnieniem rozpętującej najdzikszymi namiętności burzy, lecz potężnym drzewem, zakorzenionem głęboko w umysłowych potrzebach narodu a konarami swemi wiodącym jego wzrok ku górze, w przestworza światła i jasności!

a

SPRAWOZDANIA.

Prace z psychologii doświadczalnej wychodzące pod redakcją Edwarda Abramowskiego. Tom III.¹⁾ (Z zapomogi Kasy im. Dra Mianowskiego). Warszawa. Skład główny w księgarni E. Wendego i Ski, 1915. str. XXI+380. Cena 1'80 Rub.

Spory tom, wydany w pięknej szacie, co tembardziej jest pochwały godne, że wyszedł z druku w czasie wojennym, zawiera sześć rozpraw, mianowicie po dwie rozprawy Abramowskiego i Cygielstrejcha, po jednej Chojeckiego i Ochorowicza. Prace te omówimy kolejno w porządku, w jakim je wcielono do zbiorowego tomu.

1. Artur Chojecki: O wpływie woli na wahania uwagi (str. 1—25). Wielkość wysiłku woli można zdaniem autora zmierzyć, jeśli się jako miarę weźmie wpływ, wywierany przez wolę na wahania uwagi. Ze zjawiskiem wahaniami uwagi mamy wówczas do czynienia, jeśli dwa wyobrażenia, walczące ze sobą w polu uwagi o pierwszeństwo, wykazują tendencję do wyłącznego zawładnięcia polem uwagi. Każde z tych konkurujących ze sobą wyobrażeń utrzymuje się naprzemian przez pewien

¹⁾ Tom I. Prac z psychologii doświadczalnej wyszedł w r. 1913 (str. X+331) i zawiera 3 prace Abramowskiego (1. Wpływ woli na reakcyje galvanometryczne. 2. Oddech jako czynnik życia duchowego. 3. Wpływ woli w tworzeniu obrazów przedśennych), pracę Cygielstrejcha p. t. Twórczość podświadoma u dzieci, dorosłych i starców oraz rozprawę Kodisowej: Widzenia przedśenne.

W II. tomie (Warszawa 1914, str. XII+362) znajdujemy pracę Abramowskiego zatytułowaną „Metody badania podświadomości“, która przedstawia jednocześnie program działalności warszawskiego Instytutu psychologicznego a w której autor omawia metody, jakimi można się posługiwać w laboratoryach dla badania normalnej podświadomości; znajdujemy tam dalej pracę H. Leleszówny „Typy umysłowe w psychologii świadczenia“, Cygielstrejcha „Badanie oporu zapomnianego w pamięci dotykowej form“ i Kodisowej „Przestrzeń wizyjna“.

Oba te tomy „Prac z psychologii doświadczalnej“ poddał obszernej i surowej krytyce Julian Ochorowicz w XVIII. roczniku Przeglądu filozoficznego (str. 20—77), na którą w tym samym roczniku Przegl. fil. odpowiedzieli Cygielstrejch i Abramowski (str. 140—165).

b

czas w polu uwagi, krócej lub dłużej, zależnie od tego, czy na współzawodnictwo obu wyobrażeń będziemy wpływać wolą czy też nie. Z pomiarów trwania wyobrażeń w polu uwagi pod wpływem woli i bez jej wpływu, można bezpośrednio wnioskować o wielkości wysiłku uwagi.

Eksperymentów swoich dokonywa Chojecki na trojakim materiale: a) przy pomocy rysunku, przedstawiającego sześciątka przezroczysty w perspektywie (tak zw. kostka Nechera), który zjawia się kolejno w dwu formach perspektywicznych, b) opierając się na pewnej modyfikacyi zjawiska współzawodnictwa siatkówek, polegającej na tem, że w jednym polu stereoskopu umieszcza się poziomo pasek zielonego papieru, w drugim polu pionowo pasek czerwonego papieru, które razem widziane przez szkła stereoskopu tworzą krzyż. Współzawodnictwo siatkówek sprawia, że krzyż ten widzi się bądźto w ten sposób, że pasek czerwony pokrywa zielony albo odwrotnie; wysiłkiem woli można starać się o to, żeby jeden z tych pasków pokrywał przez czas dłuższy drugi; c) posługując się wahaniami się wyobrażeń w pustym konturze, który może być rozpatrywany jako mag w kapturze, niosący coś w ręku pod zwojami szaty lub też jako orzeł. Prócz tych zasadniczych trzech prób każda osoba badana podlegała jeszcze dodatkowym badaniom, a mianowicie badaniu zdolności tamowania wzruszeń mierzonej za pomocą galvanometru metodą Abramowskiego i badaniu dokładności i szybkości wykreślenia liter z tekstu bezsensownego. Przy pomocy tych metod udało się Chojeckiemu podać dla każdej z badanych osób wskaźniki siły woli i obliczyć współczynniki współzależności wyników poszczególnych prób.

Referowana rozprawa, o której ogółem powiedzieć można, że jest jasno pomysłana i sumiennie wykonana, jest dobrą zapowiedzią przyszłej większej pracy, przedsięwziętej przez autora w tym samym kierunku.

2. Edward Abramowski: Wpływ wzruszeń i uczuć na opór zapomnianego

a

(str. 27—98). Praca ta jest dalszym ciągiem dawniejszych badań, w których A. śledził wpływ wzruszenia na pamięć i podświadomość. W badaniach dawniejszych wywoływał A. wzruszenia przez to, że kazał osobie badanej równocześnie z uczeniem się na pamięć jakiegoś szeregu wykonywać w głowie rachunek. W referowanej pracy chodziło mu o wykrycie wpływu, jaki na podświadomość wywierają inne stany wzruszeniowe, a szczególnie stany uczuciowe (A. nazywa je „moralnemi“), najczęściej spotykane w życiu, pochodzące z pewnych wiadomości przykrych lub przyjemnych, z oczekiwania czegoś, z wrażeń niespodziewanych lub wywołujących bojaźń. Niepodobna tu rozwozić się nad wszystkimi, z takiego postawienia kwestyi wyrastającymi problematami, jakimi się zajmuje A., jakoteż szczegółowo rozpatrywać metodę, jaką autor stosuje, i układ doświadczeń, jakim się A. posługuje. Ograniczamy się tylko do podania wyników, które streszczają się w dwu punktach: 1. Zakres pamięci bezpośredniej zmniejsza się znacznie w seryi eksperymentów, zaburzonej działaniem wzruszenia, jakie powstaje skutkiem rachunku z głowy, niż w seryi, w której działały inne stany uczuciowe. W tejże ostatniej seryi zdarzały się nawet wypadki, że zakres pamięci bezpośredniej nie tylko się nie zmniejszał, lecz nawet wzrastał; 2. zupełnie odmiennie zaznacza się wpływ wzruszeń, wynikłych z rachunku z głowy i wpływ tak zw. wzruszeń moralnych na podświadomość.

Eksperyment wykazał bowiem, że opór, jaki zapomniane elementy stawiają poddanym sugestjom jest w wypadku działania wzruszeń moralnych silniejszy niż w wypadku działania wzruszeń, pochodzących z rachunku w głowie, co się objawia we wzmożonym oporze pozytywnym, kiedy odrzucanie sugestji jest stanowcze, szybkie i pewne, i w zmniejszonym oporze negatywnym, polegającym na odrzuceniu poddanego prawdziwego wyobrażenia. Eksperyment tedy zdaje się za tem przemawiać, że „wzruszenia moralne“ wpływają na

b

podświadomość dodatnio, a nie, jak się należało spodziewać, ujemnie. Ten wpływ wzruszeń moralnych jest jednakowoż tylko pozorny i w rzeczywistości pochodzi od działania innego czynnika, mianowicie woli. Osoba badana, której udzielono wiadomości natury intymnej, posiadającej silne zabarwienie uczuciowe, nie chce nazewnątrz okazać, że wiadomość ta ją wzruszyła i zachowuje się tak, jak gdyby udzielona jej wiadomość była dla niej obojętna; dla ukrycia wzruszenia dba tylko o to, żeby nie myśleć o zdarzeniu i silnie postanawia całą uwagę skupić na czytaniu szeregu.

Podświadomość więc ulega działaniu woli. Biorąc w rachubę, że podświadomość ma doniosłe znaczenie dla urabiania się temperamentu i charakteru, opracował A. praktyczną metodę marzeń dowolnych, którą stosujemy, kiedy n. p. wybrany ideał człowieka, do którego urzeczywistnienia w sobie świadomie dążymy, przenosimy do swoich marzeń, uwalniając go od kontroli umysłu, pozwalając mu swobodnie żyć w podświadomości. Tak więc skutkiem marzeń dowolnie tworzonych zaczyna się przetwarzać temperament i charakter w myśl obranego wzoru, wzruszeniowość marzenia wchodzi w cenestezję i ucieleśnia się w zmianach funkcjonalnych organizmu. „Ideał schodzi na ziemię, rozpoczyna żyć we krwi i w czynach człowieka“. Ciekawe są wywody, w których A. kreśli dzieje tego ucieleśniania się ideałów, z pewnym rozmachem sięgając w psychologię indywidualną i w psychopatologię, jak też wogóle starania autora o żywy związek eksperymentu z obserwacją życia potocznego budzą wielkie zainteresowanie. Przytem praca zawiera mnóstwo dobrych pomysłów, a opracowanie czyni mimo niektóre braki terminologiczne i językowe dobre wrażenie.

3. Adam Cygielstrejch: Wpływ wzruszeń na pamięć dotykowo-mięśniową (str. 100—168). Praca ta ma wiele punktów stycznych z referowaną pracą Abramowskiego, gdyż z punktu widzenia poglądów tegoż ostatniego przedstawia wpływ wzruszeń przykrych i przyjemnych na pa-

a

mięć szeregów liter, których osoba badana dotykała się końcami palców i które przy pomocy odpowiednich poruszeń tych palców starała się rozpoznać i zapamiętać. Autor nie podaje, jak długo każdą ze siedmiu liter szeregu dawano osobie badanej do dyspozycji, choć czas ten ma zarówno dla samych badań C. jak też dla ewentualnej ich rekonstrukcji wielkie znaczenie. Metodę badania pamięci bezpośredniej i pamięci utajonej (przy pomocy oporów) w zależności od wzruszeń, bardzo sprytnie wywołanych rozmową, przejął C. od Abramowskiego. Zreferowanie wszystkich wyników zajęłoby zbyt wiele miejsca. Krótko tylko nadmienimy, że wzruszenia przykre wywierają ujemny wpływ na pamięć bezpośrednią wszystkich osób, gdy natomiast wzruszenia przyjemne wpływ taki wywierają na pamięć bezpośrednią takich osób, które wrażeń szeregu nie podciągają pod pojęcia liter, t. zn. poprostu nie widzą w nich liter. Co się tyczy wpływu wzruszeń na pamięć utajoną, to zaznaczyć wypada, że wzruszenia przykre oddziałują ujemnie na zjawiska oporu pozytywnego i negatywnego wszystkich badanych osób i że wzruszenia przyjemne obniżają zakres pamięci utajonej u tej grupy osób, która posługuje się pojęciami liter, zaś powiększają zakres pamięci utajonej u grupy osób, nie ujmujących znaków jako liter, co wszystko wyraża się odpowiednio w zjawiskach oporów pozytywnych; gdy zaś chodzi o zjawiska oporu negatywnego, wzruszenia przyjemne wywierają wpływ dodatni na pamięć utajoną osobników obu grup. Po wszelkie szczegóły odsyłamy do samej pracy. Nie podobna i tej pracy odmówić dobrej koncepcji, ale widocznie pisana w pośpiechu roi się ona od chaotycznych i nieściślych wyrażań i zwrotów, na co n. p. str. 118. może dostarczyć szeregu dowodów.

4. Edward Abramowski: Metoda skojarzeń w badaniu typów indywidualnych (str. 169—267). W pracy tej chodziło o zbadanie wartości metody skojarzeń łańcuchowych, stosowanej często przez psychoanalitików, dla poznania jednostki i dla psychologii typów indywidualnych.

b

Badania przeprowadzono w ten sposób, że osoba badana siedząca w wygodnej pozycji z zamkniętymi oczami zaczyna na dany sygnał mówić słowa, jakie jej przychodzą na myśl. Słowa mówione zapisywano i zarazem notowano czas skojarzeń. Otrzymany szereg słów ulegał następnie bardzo dokładnej analizie introspekcyjnej, pobudzanej i popartej przez odpowiednie pytania eksperymentatora. W trzeciej części eksperymentów łączono osobę badaną z galwanometrem i odczytywano wielkość wychyleń galwanometru, wskazującą na wielkość zabarwienia uczuciowego badanych słów. W ten sposób postępując i przestrzegając mnóstwo kauteli, zanalizował A. szeregi skojarzeń łańcuchowych dziesięciu osób, opisał te szeregi na blisko 60 stronach i podał — nieraz w sposób bardzo subtelny — ich związek z indywidualnością badanej osoby.

Ograniczamy się tu do podania wyników tej pracy:

1. Badania A. wykazały, że każda jednostka posiada trwałe indywidualne typy skojarzeń łańcuchowych, który pozostaje zawsze ten sam u tej samej osoby pomimo zmienionych warunków i usposobienia, pomimo, że czas przedzielający eksperymenty wynosić może wiele dni, a nawet tygodni.

2. Drugim wynikiem badań było wykrycie nowej centralnej formy łańcuchów skojarzeniowych i to od razu w dwu odmianach, w odmianie intelektualnej, w której słowa, chociaż są częstkami jednego ogniska myśli, występują luźnie obok siebie bez żadnych wzajemnych połączeń i w odmianie wspomnieniowo-bezimiennnej, w której słowa związane są w łańcuch wspomnieniowy dzięki uczuciowym równoważnikom wyobrażeń.

Następnie zwraca autor szczególną uwagę 3. na słowa o niezrozumiałej dla osobnika genezie, które prawie zawsze są natury wzruszeniowej i kryją w sobie wspomnienia, uświadamiające się z niechęcią albo z trudnością; 4. na fakt działania ogniska uczuciowego podświadomości na bieg skojarzeń, przejawiającego się w każdym dłuższym szeregu skojarzeń; 5. na zjawisko

a

wpływu cenestezyi organicznej na rozwój szeregu skojarzeń, dające się stwierdzić w zmianach, jakie humor, zmęczenie lub bezsenność wywołuje w szeregu skojarzeń. Ze względu na wpływ cenestezyi na bieg skojarzeń można odróżnić typ subiektywny, u którego organizm silnie wpływa na psychikę, który poddaje się łatwo wzruszeniom i nie kieruje się stałymi zasadami, od wprost odwrotnego typu obiektywnego.

Wreszcie stwierdza Abramowski, że dotychczasowe teorie, według których przedłużenie czasu reakcji skojarzeniowych wskazuje na zabarwienie wzruszeniowe skojarzeń, są błędne. Badania, dokonane przy pomocy galwanometru, wykazały bowiem, „że zarówno zwiększenie czasu skojarzenia nie zawsze dowodzi wzruszenia, jak i odwrotnie, że nie zawsze brak tego zwiększenia jest oznaką braku wzruszeń“ (str. 265). Jeśli A. sądzi, że dotychczas takiego stanu rzeczy nie odkryto, to się łądzi. J. G. Schnitzler (*Experimentelle Beiträge zur Tatbestandsdiagnostik. Zeitschrift f. angew. Psychol. Bd. II. 1908*) sformułował tu zachodzący stosunek między wzruszeniem a czasem skojarzenia niedwuznacznie, pisząc: „In den Reaktionszeiten ist nichts zu finden, was zu der Überzeugung führen könnte, dass ein Affektion der respektiven Vorstellung die Dauer der Assoziation verlängert. Die Möglichkeit, dass bei affektiven Vorstellungen die Assoziationszeit sogar verkürzt ist, ist nicht völlig auszuschliessen“. Także W. Radecki powiada w swej pracy „Przyczynek do analizy zastosowania w medycynie doświadczeń skojarzeniowych“ (Warszawa 1913), że przy użyciu podniet wzruszeniowych z reguły skonstatować można przedłużenie czasu reakcji, z wyjątkiem wypadków podniet aktualnych. Dzięki jednakowoż tym wyjątkom i tej okoliczności, że przedłużenie czasu reakcji może nastąpić wskutek warunków niezależnych od zabarwienia wzruszeniowego podniety, nie można zdaniem Radeckiego używać czasu skojarzeniowego jako wyłącznego kryterium istnienia kompleksu afektywnego. Akty więc nad temi kwestyami jeszcze nie

b

są zamknięte i nie zamyka ich także zdaje się stosowanie metody psycho-galwanometrycznej, do której A. tak wielką przywiązuje wagę, a którą w tym samym tomie prac poddaje Ochorowicz jak najostrożniejszej krytyce.

5. Adam Cygielstrejch: Analiza psychologiczna widzeń sennych (str. 269—320). W pracy tej przedstawia autor — omówiwszy naprzód w zarysie metody psychoanalizyczne, stosowane w badaniach snów i własną metodę, która wyrosła na gruncie metod psychoanalizycznych i badań Abramowskiego — analizę snu, bardzo starannie przeprowadzoną i żmudną, która zbyt jest obszerna, by się można pokusić o jej streszczenie. Zaznaczamy tedy tylko, że analiza ta zużytkowuje w równej mierze znaki obiektywne szeregów łańcuchowych skojarzeń (n. p. przedłużenie czasu skojarzeń, powtarzanie się słów i t. d.), jak też wynurzenia introspekcyjne badanej osoby. Metoda autora wymaga nieraz subtelnego wyczuwania psychicznych imponderabiliów i szybkiego wyzyskiwania zwierzeń introspekcyjnych, jest więc w znacznym stopniu zależna od wrażliwości i obrotności badacza. Te subiektywne pierwiastki nie wychodzą jednak metodzie C. na szkodę, przeciwnie, ma się wrażenie, że stosowana w szerszym zakresie, n. p. w badaniach rozciągających się na dłuższy okres życia tych samych jednostek, mogłaby wydobyć na jaw niejedną ciekawą materyał psychologiczny.

6. Julian Ochorowicz: Badania doświadczałne nad zasadniczym znaczeniem reakcji psychogalwanometrycznej (str. 321—380). Pięknie o bezstronności redaktora „Prac“ świadczy, że w referowanym tomie umieścił rozprawę Ochorowicza, która z całym wyrafinowaniem krytyki i eksperymentu uderza w jedną z najgłośniejszych metod, jakimi posługuje się w badaniach swych Abramowski i kierowany przez niego instytut. Nie godzi mi się w tej sprawie zająć stanowiska pro lub contra, gdyż brak mi w niej doświadczeń. Sam Abramowski zresztą broni się w dłuższym przypisku przeciwko wywo-

a

dom Ochorowicza, który twierdzi, że to „co autorowie nazywają »zjawiskami psycho-elektrycznymi«, jest tylko nieporozumieniem, opartem na niedostatecznej znajomości elektrotechniki i elektryczności fizyologicznej“ (str. 324), gdyż reakcja psychogalwaniczna wogóle nie jest zdolną do wykrycia prądów endosomatycznych jakiegokolwiek natury i nie zależy od czynników wzruszeniowych, lecz od indywidualnych stanów wilgotności rąk oraz bezwiednych zmian w ścisłości ich kontaktu z elektrodami¹⁾. Układ eksperymentów Ochorowicza jest pełen precyzji, praca napisana jasno i obfita w ciekawe szczegóły.

Stefan Błachowski (Lwów).

Horodyski Władysław Dr. Z życia filozofa. (Materiały rękopiśmienne do Trentowskiego). Część pierwsza. Dodany portret filozofa. Odbitka z „Przeglądu polskiego“. Kraków 1912—14. Skład w księgarni Gebethnera i Sp. Str. 190.

Na zawartość książki składają się: I. Autobiografie, a mianowicie polskie tłumaczenie przedtem już przez p. Horodyskiego ogłoszonego²⁾ łacińskiego *curriculum vitae*, oraz streszczenie notatnika filozofa z lat 1831 i 1832 pt. „Krótki rys mojego awanturnictwa po świecie“. II. „Moje zasady“ — zbiór maksym życiowych. III. Listy do Aleksandra Jełowickiego, Kl. z Tańskich Hofmanowej, K. Libelta, L. Królikowskiego, Józ. Kremera Z. Krasieńskiego, Nakwaskiego, do brata Konstantego, Magierowskich, St. Szlubowski i J. Stano. IV. „O stosunku moim do Zygmunta“ (Krasieńskiego), — prośba do wdowy po Krasieńskim o dalsze wypłacanie pensyi.

Ten bogaty ilościowo materiał jest jednak jako źródło do poznania życia i twórczości

¹⁾ Także Prof. A. Beck poddał surowej krytyce ze stanowiska elektrofizjologii metodę psychogalwanometryczną, w formie stosowanej przez psychologów, oraz sposób interpretacji wychyleń galwanometru, z okazji omówienia pracy W. Radeckiego: *Les phénomènes psychométriques*. (Zob. Ruch filozoficzny, rocznik II, 1912, str. 151 i n.).

²⁾ Wł. Horodyski. Bronisław Trentowski. Kraków 1913. Nakł. Akad. Um. Str. 493—497.

b

czności autora „Panteonu“ w większości bezwartościowy. W szczególności zaś listy są przeważnie najzupełniej prywatne i obojętne. Tu i ówdzie zaledwie znajduje się w nich jakiś zasługujący na uwagę szczegół nowy lub prostujący dotychczasowe błędne mniemanie. W treść ważną bogate są tylko „Moje zasady“, jako dokument charakterystycznego dla Trentowskiego rysu: wzajemnego przenikania się filozofii i życia, i „Krótki rys mojego awanturnictwa po świecie“. Przedstawia on bowiem epokowe w powstawaniu filozofii Trentowskiego chwile bezpośrednio po powstaniu listopadowem. Szkoda tylko, że tego cennego dokumentu nie wydał p. H. w całości, lecz uważał za wystarczające uporządkować go tylko i streścić.

Takie zaś postępowanie wydawcy wynikało z niefortunnego pomysłu edytorskiego: uczynienia z materiałów, bez poprzedniego ich opracowania, całości, której lektura nawet dla „najszerzszych kół wykształconej publiczności“ (str. 1) mogłaby być „przyjemną i pożyteczną rozrywką duchową“.

Kazimierz Jaworski (Lwów).

Poradnik dla samouków, wskazówki metodyczne dla studyjujących poszczególne nauki. Wydawnictwo A. Heflicha i St. Michalskiego z zapomogi Kasy imienia Dra J. Mianowskiego. Wydanie nowe. — Tom I. Z 34 fig. w tekście i 1 tablicą. Warszawa, 1915. Cena 6 kor. (2 R. 40 k.). Skł. gł. w księgarniach Gebethnera i Wolffa w Warszawie, Lublinie, Łodzi i Krakowie. Str. XXXIX+618.

Powyższe zupełnie nowe opracowanie tomu I „Poradnika dla samouków“, zawierające przedmowę Wydawcy „O zmianach w wydaniu nowym“, rozdział wstępny „O nauce“ pióra Jana Łukasiewicza i Matematykę jest dziełem jedynym w swoim rodzaju — nietylko w polskiej literaturze naukowej. Będąc „poradnikiem“ w początkowych rozdziałach, odnoszących się do matematyki na stopniu niższym i średnim, poradnikiem w tem znaczeniu, że podaje skąd i jak uczyć się (i uczyć, zob. rozdział

a

p. t. *Metodyka nauczania matematyki*, staje się w części swej najobszerniejszej, poświęconej matematyce na stopniu najwyższym, encyklopedyą głównych działów matematyki, cenną nie tylko przez wskazówki, dotyczące się literatury przedmiotu, lecz podającą także najważniejsze pojęcia i twierdzenia danej gałęzi nauki, wystarczające dla poinformowania się o jej treści. Jakkolwiek przeznaczony jest według tytułu dla samouków, to zdaje się, że w rozdziałach traktujących o matematyce na stopniu niższym i średnim, pożyteczniejszym jeszcze niż dla uczących się, okaże się *Poradnik dla nauczycieli*; w części poświęconej nauce na stopniu trzecim zwraca się do każdego, „kto w studiach swych pozostawiony jest własnej inicjatywie“ i służyć będzie zarówno słuchaczom uniwersytetów, jak osobom pracującym samoistnie, jak wreszcie wszystkim, pragnącym zapoznać się z matematyką w jej dzisiejszym rozwoju.

Dla filozofa interesujący jest tom niniejszy z trzech względów: *Metodologicznie* przez sposób ujęcia przedmiotu i rozwiązanie zadania, jakim jest wprowadzenie w matematykę, rzeczowo przez szereg artykułów, należących wskutek swej treści zarówno do matematyki jak i logiki, a wreszcie dlatego, że uwzględnia w pełnej mierze potrzeby ludzi zajmujących się zawodowo filozofią, szczególnie logiką, którym wykształcenie matematyczne jest potrzebne, podając im wskazówki do nabycia tego wykształcenia i znaczną sumę pozytywnych wiadomości. Zaznaczyć należy, że i ustępy czysto matematyczne pisane są przez badaczy obznajomionych dokładnie z prądami filozoficznymi w matematyce, którzy zwracają staranną uwagę na stronę logiczną i epistemologiczną przedstawianych zagadnień.

Przechodzimy do omawiania poszczególnych rozdziałów, związanych bezpośrednio z filozofią:

O nauce napisał Jan Łukasiewicz (str. XV.—XXXIX.). Jestto rozszerzone opracowanie rozprawy „O twórczości w nauce“, drukowanej w dziele zbiorowym

b

„Księga pamiątkowa ku uczczeniu 250-tej rocznicy założenia Uniwersytetu lwowskiego przez króla Jana Kazimierza r. 1661, wydana przez członków Uniwersytetu“. Tom I. Lwów 1912. Rozprawa powyższa była omawiana w *Ruchu filozoficznym* w swoim czasie (R. III. 1913 str. 51 a).

Podstawy geometrii, opracował Zygmunt Janiszewski (str. 402—426). W artykule niniejszym wykazuje autor, jak z dążenia do ścisłości logicznej (Euklides, Bolyay, Łobaczewski) wynikło oddzielenie podstaw logicznych geometrii od czynników wyobraźniowych (Hilbert), jak wskutek tego nabrały założenia jej czyli aksjomaty charakteru określeń dowolnych (jak wszelkie definicje, bo nie krępowanych doświadczeniem), jak wreszcie dokoła opartego na aksjomatach tych szkieletu teorii grupują się różne gałęzie geometrii.

Wspomniany wyżej szkielet logiczny geometrii składa się z systemu założeń (aksjomatów) i wyprowadzonych z nich twierdzeń. System aksjomatów musi spełniać postulaty niesprzeczności i niezależności aksjomatów między sobą. Postulat pierwszy jest zasadniczym warunkiem wszelkiej wogóle teorii naukowej, drugi służy do tego, by zredukować ilość aksjomatów do minimum i odróżnić je od wynikających z nich twierdzeń. Niesprzeczność aksjomatów udowadnia się, szukając takiego przykładu, takiej interpretacji pojęć pierwotnych, do któregoby się stosował dany system aksjomatów. Niezależność pewnego aksjomatu od innych stwierdzamy, przyjmując założenie z nim sprzeczne i badając, czy powstały w ten sposób system nie zawiera sprzeczności.

Otrzymańnię szkieletu logicznego teorii posiada nie tylko samo dla siebie wartość poznawczą, lecz łączą się z tem dalsze korzyści. Nadając pojęciom pierwotnym różne interpretacje, otrzymujemy różne twierdzenia zarówno prawdziwe (na tem polega zasada dwoistości geometrii rzutowej, pozwalająca przemieniać ze sobą wyrazy „punkt“ i „prosta“, „przechodzić przez“ i „leżeć na“ i t. p. w twierdzeniach tej nauki), zaś włączając, odrzuca-

a

jąc, zmieniając pewne aksjomaty, otrzymujemy różne teorie i poznajemy w ten sposób ich wzajemne stosunki logiczne; tak n. p. geometrye Euklidesa i Łobaczewskiego są równoległe, ponieważ jedna z nich przyjmuje pewien aksjomat, któremu druga zaprzecza, ogólniejszą zaś od nich jest geometrya rzutowa, odrzucając z obu te wszystkie aksjomaty, które dotyczą się pojęcia miary.

Zwróciwszy w ten sposób uwagę na filozoficzną doniosłość badań nad podstawami geometryi, przedstawia autor główne własności geometryi nieeuklidesowych. Artykuł kończą, wedle przyjętego w Poradniku sposobu, wskazówki metodyczne i rady praktyczne dla uczących się, tudzież starannie dobrany przegląd nowszej literatury podręcznikowej i monograficznej.

Logistyka, opracował Zygmunt Janiszewski (str. 449—461). Część wstępna charakteryzuje logistykę w ogólnych słowach, zwracając uwagę na jej związek z matematyką i zaznaczając różnicę między nią a logiką tradycyjną i różnicę w stawianiu zagadnień i metodzie ich rozwiązywania, skąd płynie różnica w treści. Pojęciem podstawowym w logistyce jest stosunek subsumcyi (podobnie jak w logice tradycyjnej stosunek podporządkowania pojęć tudzież stosunek wynikania między sądami, które są dwoma sposobami interpretowania stosunku subsumcyi). Wychodząc z tego pojęcia, rozwija logistyka rachunek formalny, dający się interpretować jako teoria pojęć albo teoria sądów. Autor podaje krótki przegląd tego rachunku, algebry logicznej i przytacza jako najważniejsze zdobycze logistyki: odkrycie dualizmu między teorią pojęć a teorią sądów, analizę zdań przez zbadanie funkcji logicznych „i“, „albo“ i „nie“, pojętych jako działania logiczne dodawania, mnożenia i przeczenia, wreszcie okazanie symetrii zachodzącej między dodawaniem a mnożeniem logicznem.

Pożądanem uzupełnieniem streszczonych wyżej ustępów byłoby podanie kilku informacji z teorii stosunków, posiadającej własny rachunek logiczny i wskazanie jej

zastosowań do teorii szeregów i teorii funkcyj, tudzież wskazanie poglądów, dowodzących, że teoria stosunków obejmuje sobą matematykę i logikę jako szczególne wypadki. Pozwoliłoby to w dalszym ciągu przedstawić także owo cieszące się czem raz większem uznaniem zapatrywanie, wedle którego przedmiotem badań matematycznych są pewne stosunki, zachodzące między przedmiotami, których bezwzględne cechy są obojętne.

Autor poleca każdemu zaznajomienie się z badaniami logistycznymi i podaje ku temu celowi wybór literatury, do którego można dodać ciekawą ze względów historycznych, pierwszą u nas na tem polu rozprawę: *Algebra w logice*, przez Stanisława Piątkiewicza, Lwów 1888 (Sprawozdanie Dyrektora ck. IV. gimn. we Lwowie za rok szkolny 1888). Do historii logistyki należy podać, prócz książeczki Liarda: A. T. Shearman, *The Development of Symbolic Logic*, London 1906, dzieło obejmujące okres czasu od Boole'a do wystąpienia Peany, tudzież tegoż autora *The Scope of Formal Logic*, London 1911, przedstawiające poglądy Fregego, Peany i Russella aż do teorii typów włącznie.

Zagadnienia filozoficzne matematyki, opracował Zygmunt Janiszewski (str. 462—489). Artykuł informuje pokrótce o współczesnych prądach z pogranicza matematyki i logiki, dzieląc należące tu kwestye na dwie grupy: Zagadnienia dotyczące charakteru przedmiotów i twierdzeń matematyki i zagadnienia istnienia pewnych przedmiotów matematyki i poprawności pewnych rozumowań. Pierwsze leżą poza obrębem właściwej matematyki, drugie wiążą się bezpośrednio z jej treścią. Do pierwszych zalicza się zagadnienie aprioryczności poznania matematycznego tudzież stosunku twierdzeń matematycznych do logicznych. Należy tu szeroka dyskusja odnosząca się do pochodzenia zasady indukcyi matematycznej i określenia liczb naturalnych. Zagadnienia drugiej grupy obracają się dokoła antynomij teorii mnogości i łączących się z niemi problemów.

a

Podana literatura poleca szereg artykułów i dzieł traktujących o wymienionych zagadnieniach.

Osobna część niniejszego artykułu omawia „Zagadnienia filozoficzne dotyczące przestrzeni“, w łączności głównie z pięknymi rozważaniami Poincaré'go. Po określeniu zagadnień następują uwagi nad stosunkiem przestrzeni fizycznej i przestrzeni idealnej do geometrii Euklidesa. Autor analizuje zagadnienie t. zw. euklidesowości przestrzeni fizycznej, wskazując założenia, czynione przy spostrzeganiu stosunków przestrzennych na ciałach, jako źródła, z których wywodzą się własności przestrzeni i dowodzi, że „prawdziwości“ geometrii Euklidesa w odniesieniu do przestrzeni fizycznej nie byłibyśmy w stanie udowodnić z powodu niedoskonałości metod pomiarów, dopuszczających zawsze pewną granicę błędu. Odnośnie do t. zw. przestrzeni idealnej, czystej, która ma być także euklidesową, wykazuje autor tkwiące w zasadniczym postawieniu kwestyi niejasności, które prowadzą do nieporozumień w próbach rozwiązania. — Rozważania streszczone powyżej przeprowadzone są w sposób zwięzły, lecz jasny i interesujący.

Z natury rzeczy artykuł niniejszy musiał być odrębnie przez autora pojęty i nie może dawać tak zaokrąglonego poglądu, jak inne; zagadnienia filozoficzne matematyki nie tworzą bowiem tak systematycznej całości, jak jej poszczególne gałęzie. Wskutek tego nie należy się dziwić, że poruszono w nim tylko część należących tu zagadnień, najbardziej dzisiaj aktualnych. Jedyne, co możnaby dodać, byłoby życzenie, by silniej został uwzględniony — może w osobnym rozdziale — wstęp do matematyki: Rozważania ogólne, dotyczące się przedmiotów i metod matematyki, działań, pojęcia liczby w jej uogólnieniach, funkcji. Pod tym względem jako uzupełnienie podanej literatury chętnie przytoczylibyśmy dwie książki wydane po polsku: Dickstein, *Pojęcia i metody matematyki*, T. I., (Warszawa 1891) z bogatym materiałem historycznym i White-

b

head, *Wstęp do matematyki w przekładzie Wł. Wojtowicza* (Warszawa-Lwów 1914).

Dział informacyjny (organizacja pracy matematycznej), opracował Zygmunt Janiszewski (str. 544—561) podaje informacje dotyczące się studyów uniwersyteckich, korzystania z bibliotek i innych urządzeń naukowych oraz szereg wskazówek i rad praktycznych dla tych, którzy chcą oddać się studyowaniu matematyki. Uwagi te są tak ogólne, że mogą być pożyteczne i dla niematematyków, ciekawe zaś będą dla każdego interesującego się pracą naukową, chociażby nie wszystkie rady autora wydawały się słuszne.

Prócz omówionych wyżej także następujące jeszcze artykuły posiadają treść interesującą dla filozofa: *Wstęp ogólny* (Janiszewski), *Metodyka nauczania* (Kwietniewski), *Wstęp do stopnia III.* (Janiszewski), *Historia matematyki* (Kwietniewski), *Zakończenie* (Janiszewski).

Cokolwiek da się jeszcze powiedzieć o całości tomu I. Poradnika może być tylko dodatnie: Treść przedstawiona w poprawnej polszczyźnie, wykład przystępny a zwięzły i ścisły sprawia, że każdy rozdział czyta się z nieustającym zainteresowaniem. Zewnętrzna strona wydawnictwa wypadła bez zarzutu; papier i druk dobrane zostały starannie, korekta jest niebaganna. Książka z pewnością cieszyć się będzie niebywałym powodzeniem.

Tadeusz Czeżowski (Lwów).

Die Philosophie der Gegenwart. Eine internationale Jahresübersicht... hg. von Dr. A. Ruge. V. Literatur 1913. Heidelberg, 1915, Weiss, 8° str. XII+290. Mk. 15.

Piąty tom tej międzynarodowej bibliografii zawierający w 2917 tytułach literaturę filozoficzną z r. 1913 wyszedł z powodu wypadków wojennych dopiero z końcem 1915 r. Inwazyja rosyjska we Lwowie była powodem, że polska literatura filozoficzna, której zestawieniem zajmuje się od tomu III-go Polskie Towarzystwo Filozoficzne (zob. *Ruch filoz.* II. str. 181 i IV.

a

str. 94) nie mogła być, prócz artykułów Przeglądu filozoficznego, w tym tomie umieszczoną. Układ rzeczowy nowego tomu tylko nieznacznie różni się od układu tomu I-go (zob. Ruch filoz. I. str. 456).

Dr. Franciszek Smolka (Lwów).

PRZEGLĄD CZASOPISM*).

I.

Przegląd filozoficzny. XVII. (1914).

Dr. Floryan Znaniecki: Formy i zasady twórczości moralnej. Str. 1—32. — Dr. Edward Stamm: O rzeczywistości. Str. 33—47. — Dr. Benedykt Bornstein: Poznanie rzeczywistości. Str. 48—62. — Dr. Stanisław Leśniewski: Czy klasa klas niepodporządkowanych sobie jest podporządkowana sobie. Str. 63—75. — Dr. Maryan Massonius: Mahrburg jako uczony. Str. 76—83. — Zygmunt Łempicki: Wilhelm Dilthey. Str. 84—142. — Dr. Edward Stamm: O pełni życia ludzkiego. Str. 145—163. — Dr. Tadeusz Kotarbiński: Metoda konstrukcyjna i rozumowanie osobiste. Str. 164—182. — Dr. Benedykt Bornstein: Podstawy filozoficzne teorii mnogości. Str. 183—193. — Dr. Władysław Horodyski: Z porównawczych zagadnień logiki obiektywnej. Str. 194—265. — E. Meyerson: Teorie naukowe a rzeczywistość. Str. 282—314. — Marya Fränklówna: O pewnym paradoksie w logice Bolzana. Str. 315—323. — A. Skórski: Nowe głosy o filozofii Trentowskiego. Str. 324—347. — Wł. Horodyski: Filozofia uniwersalna Trentowskiego. Str. 347—352. — E. Stamm: Z dziejziny ogólnej metodologii. Str. 352—360. — B. Jasinowski: Z powodu pracy Wł. Maliniaka o Andrzeju Fryczu Modrzewskim. Str. 361—374. — K. Bobrowska: Bergsonizm czyli filozofia zmienności podług J. Benda. Str. 374—384. — St. Błachowski: Radeckiego „Psychologia wzruszenia i uczuć“. Str. 384—386. — Wł. Horodyski: Polska filozofia religijna w wieku XIX. Str. 386—390. — Z. Ziemiński i E. Abramowski: Wyrażanie się pracy myślowej w zmianach oddechu. Str. 391—401. — Maryan Borowski: Rodzaje przedmiotów złożonych. Str. 417—435. — Floryan Znaniecki: Zasada względności jako podstawa filozofii. Str. 436—464. — Daniela Tennerówna: Istnienie jako „treść“ sążdenia i sądu. Str. 465—483. — Benedykt Bornstein: W sprawie dowodu nieistnienia mnogości nieskończonych o elementach aktualnych. Str. 484—487.

*) Rozpraw ogłoszonych w czasopismach, które ukazały się w czasie przerwy w wydawnictwie „Ruchu filozoficznego“, nie streszczamy — jak dawniej —, lecz podajemy tylko ich tytuły, przy czem uwzględnić możemy na razie tylko te czasopisma, które mimo wypadki wojenne są Redakcyi dostępne.

b

Przegląd filozoficzny. XVIII. (1915).

Tadeusz Kotarbiński: Dążności rozkładowe postępu wiedzy. Str. 1—19. — Julian Ochowicz: Prace z psychologii doświadczalnej. Str. 20—77. — Czesław Znamierowski: Iluzjonistyczna teoria religii. Str. 78—120. — B. Bornstein: W sprawie recenzji p. St. Leśniewskiego rozprawy mojej p. t. „Podstawy filozoficzne teorii mnogości“. Str. 121—140. — A. Cygielstreich: Z powodu recenzji p. J. Ochowicza o „Pracach z psychologii doświadczalnej“, wychodzących pod kierunkiem Edwarda Abramowskiego. Str. 140—160. — Edw. Abramowski: Odpowiedzi dalszy ciąg i dokończenie. Str. 160—165. — Edw. Abramowski: Krytyka sylogizmu. Str. 169—189. — Jan Łukasiewicz: O nauce i filozofii. Str. 190—196. — Wł. Tatarkiewicz: Z dziejów filozofii na wszechnicy warszawskiej. Str. 197—207. — Jerzy Zulański: Syntetyczny monizm w teorii poznania. Str. 208—228. — A. Cygielstreich: Psychika podświadoma. Str. 229—257. — J. Ochowicz: Życie psychiczne bezwiedne i ruchy. Str. 258—270. — Cz. Znamierowski: Metafizyka społeczności. Str. 271—304. — Roman Ingarden: Badania logiczne Edmunda Husserla. Str. 305—311. — Tad. Kotarbiński i Wład. Weryho: W sprawie potrzeb nauk filozoficznych na uniwersytecie. Str. 314—318.

Przegląd filozoficzny. XIX. (1916).

Prof. Dr. Jan Łukasiewicz: O pojęciu wielkości. Str. 1—70. — Dr. Waktor Wąsik: Andrzej Glaber z Kobylina, problematysta polski. Str. 71—140. — Dr. Wł. Horodyski: Nowe głosy o filozofii Trentowskiego. (Odpowiedź p. Skórskiemu). Str. 141—158. — Z. Janiszewski: O realizmie i idealizmie w matematyce. Str. 161—170. — M. Borowski: Stosunek etyki do ontologii w historii filozofii. Str. 171—194. — J. Lande: Przedmiot i metoda filozofii prawa. Str. 195—222. — Ign. Halpern: O metodach historii filozofii. Str. 223—248. — Tad. Kotarbiński: Władysław Weryho. Wspomnienie pozgonne. Str. 249—152. — Ad. Zielińczyk: Władysław Weryho. Przyczynek do historii filozofii współczesnej w Polsce. Str. 253—261. — Dr. St. Kotłaczkowski: Estetyka Józefa Kremera. Studium z zakresu historii estetyki. Str. 262—317.

Przegląd filozoficzny. XX. I. (1917).

Dr. St. Kotłaczkowski: O estetyce Kremera (dokończenie). Str. 1—26. — B. Jasinowski: O istocie neoplatonizmu i jego stanowisku w historii filozofii. Str. 27—60. — St. Zaremba: O niektórych poglądach p. Łukasiewicza na metodykę nauk dedukcyjnych. Str. 61—80. — Mieczysław Kreutz: Metody i problemy psychologii zwierząt ze specjalnym uwzględnieniem kwestyi inteligencji zwierząt. Str. 81—96.

II.

Scientia. Rok VIII. Tom XVI. Nr. XXXVI. 4.

Bertrand Russell: The relation of sense data to physics. Str. 1—27. — Alfred Adler: Die Individualpsychologie, ihre Voraussetzungen und

a

Ergebnisse. Str. 74—87. — *Raffaele Pettazoni*: Storia del cristianesimo e storia delle religioni. Str. 88—100. — *Max Abraham*: Sur le problème de la relativité. Str. 101—103. — *Camillo Golgi*: La moderna evoluzione delle dottrine e delle conoscenze sulla vita. Str. 199—224; 364—383. — *Otto Jespersen*: Energetik der Sprache. Str. 225—235. — *René Maunier*: Les lois de l'évolution de l'art. Str. 267—273. — *Ernest Rutherford*: The structure of the atom. Str. 337—351. — *Aldo Mieli*: La methode Galiléenne et les sciences biologiques. Str. 402—407.

Scientia Rok IX. Tom XVII.

Eugenio Rignano: Le forme superiori del ragionamento. Str. 11—37; 164—180; 237—256. — *N. Kostyleff*: Les facteurs psychologiques de la guerre actuelle. Str. 345—359.

Scientia Rok IX. Tom XVIII.

Georges Bohn: Idées nouvelles sur l'adaption et l'évolution. Str. 3—15; 85—97. — *Federigo Enriques*: Reflexions sur l'art d'écrire un traité. A propos d'un traité des mathématiques. Str. 152—155. — *G. Peano*: Importanza dei simboli in matematica. Str. 165—173. — *The. Svedberg*: Structure et forme des molécules. Hypothèse et réalité. Str. 174—184. — *C. Lloyd Morgan*: Mind and body in their relations to each other and to external things. Str. 244—256. — *A. S. Eddington*: The stellar universe as a dynamical system. Str. 285—296. — *Gino Loria*: L'infinito e l'infinitesimo secondo i matematici della antichità. Str. 357—368.

III.

Isis. I. 4.

George Sarton: Les tendances actuelles de l'histoire des mathématiques. Str. 577—589. — *Dr Ernst Bloch*: Die chemischen Theorien bei Descartes. Str. 590—637. — *Gino Loria*: Le glorie matematiche della Granbretagna. Str. 637—654. — *Waldemar Deonna*: Un précurseur de la théorie actuelle des origines de l'art. Str. 655—660. — *Philip E. B. Jourdain*: The origin of Cauchy's conceptions of a definite integral and the continuity of a function. Str. 621—703.

IV.

Mind, New Series, Nr. 90. 91.*)

C. Lloyd Morgan: Are meanings inherited? Str. 169—179. — *Henry Rutgers Marshall*: Psychic function and psychic structure. Str. 180—193. — *F. Melian Stawell*: Some problems of philosophy. Str. 194—206. — *Horace M. Kallen*: James, Bergson and traditional metaphysics. Str. 207—239. — *H. Wildon Carr*: The philosophical aspect of Freud's theory of dream interpretation. Str. 231—334. — *Howard V. Knox*: Has Green answered Locke? Str. 335—348. — *C. D. Broad*: Mr. Bradley on truth and reality. Str. 349—370. — *Robert F. Rattray*: The phi-

b

losophy of Samuel Butler. Otr. 371—385. — *Dział dyskusyj*: *C. I. Lewis*: The calculus of strict implication. Str. 240—247. — *Charles Mercier*: Is inversion a valid inference? Str. 248—250. — *J. E. Turner*: Mr. Russell on sense-data and knowledge. Str. 251—255. — *F. C. S. Schiller*: Prof. Perry's realism. Str. 386—395. — *G. R. T. Ross*: Aristotle and abstract truth. A reply to Mr. Schiller. Str. 396—401. — *H. S. Shelton*: Dr. Mercier and the logicians. Str. 396—401.

Mind, New Series, Nr. 93—96.

F. W. Merriman: The rise and fall of the Platonic Kallipolis. Str. 1—15. — *Oliver Strachey*: Mr. Russell and criticism of his views. Str. 16—28. — *Durant Drake*: Where do perceived objects exist? Str. 29—36. — *Narasimham P.*: The Vedantic good. Str. 37—59. — *H. A. Prichard*: Mr. Bertrand Russell on our knowledge of the external world. Str. 145—185. — *E. E. Thomas*: Lotze's relation to idealism. Str. 186—206; 367—385; 481—497. — *J. L. Stocks*: Plato and the tripartite soul. Str. 207—221. — *Angelo Crespi*: Idealism and religion in contemporary Italian philosophy. Str. 222—239. — *Prof. Pringle-Pattison*: Alexander Campbell Fraser. 1819—1914. Str. 289—325. — *J. Ellis Mc Taggart*: The meaning of causality. Str. 326—344. — *F. C. S. Schiller*: The new developments of Mr. Bradley's philosophy. Str. 345—366. — *William Mackintire Salter*: Nietzsche on the problem of reality. Str. 441—463. — *C. D. Broad*: What do we mean by the question: is our space Euclidean? Str. 464—480. — *Charles E. Hooper*: The relation of idea to object-matter as a universal mode of cognition. Str. 498—515. — *Dział dyskusyj*: *E. E. C. Jones*: Analysis of categorical propositions. Str. 60—64. — *J. E. Turner*: Dr. Alexander on mind and its objects. — *Elton Mayo*: The limits of logical validity. Str. 70—74. — *H. S. Shelton*: The opponents of formal logic. Str. 75—79. — *Chas. A. Mercier*: The classification of terms. Str. 80—85. — *Ralph Barton Perry*: Dr. Schiller on William James and on Realism. Str. 240—249. — *Chas. A. Mercier*: The necessity for a universal in reasoning. Str. 386—396. — *Alfred Sidgwick*: Elementary logic. Str. 397—398. — *F. C. S. Schiller*: Realism, pragmatism and William James. Str. 516—524. — *H. S. Shelton*: The necessity for a universal in reasoning. Str. 525—531. — *J. E. Turner*: Mr. Strachey's defence of Mr. Russell's theory. Str. 532—535. — *W. A. Pickard Cambridge*: The a fortiori argument. Str. 536—538. — *F. C. S. Schiller*: The indetermination of meanings. Str. 539—540.

V.

The Philosophical Review, XXIII. 3—6.

H. Wildon Carr: Why the mind seems to be and yet cannot be produced by the brain? Str. 257—270. — *Lynn Torndike*: Roger Bacon and the experimental method in the middle ages. Str. 271—298. — *Archibald A. Bowman*: The

*) Nr. 92 nie doszedł rąk Redakcyi.

a

problem of knowledge from the standpoint of validity. Str. 299—316. — *Norman Wilde*: A faith philosopher of the 18th century. Str. 317—332. — *B. H. Bode*: The psychological doctrine of Focus and Fringe. Str. 389—409. — *Warner Fite*: Pragmatism and science. Str. 410—429. — *A. C. Armstrong*: Bergson, Berkeley and philosophical intuition. Str. 430—438. — *Henry Rutgers Marshall*: Responsibility. Str. 489—505. — *Warner Fite*: Pragmatism and truth. Str. 506—524. — *G. Watts Cunningham*: Bergsons conception of duration. Str. 525—539. — *Norman Wilde*: The pragmatism of Pascal. Str. 540—649. — *Victor Delbos*: French works on the history of philosophy from 1909 to 1913. Str. 595—614. — *Oscar Ewald*: German philosophy. Str. 615—633. — *Ellen Bliss Talbot*: The time-process and the value of human life. Str. 634—647. — *G. Watts Cunningham*: Bergsons conception of finality. Str. 648—663.

VI.

The Journal of Philosophy, Psychology and Scientific Methods. XI. 8—26.

W. H. Sheldon: A definition of causation. Str. 197—208; 253—264; 309—320; 365—377. — *Morris R. Cohen*: Rule versus discretion. Str. 208—215. — *Irving Babbitt*: The modern spirit and Dr. Spingarn. Str. 215—218. — *Harold Chapman Brown*: The work of Henri Poincaré. Str. 225—236. — *Albert Balz*: Music and emotion. Str. 236—244. — *Jared S. Moore*: The system of transcendental values. Str. 244—248. — *H. M. Kallen*: Value and existence in art and in religion. Str. 264—276. — *Hartley B. Alexander*: The perception of motion. Str. 281—290. — *Stevenson Smith*: Regulation in behaviour. Str. 320—326. — *J. E. Spingarn*: The ancient spirit and prof. Babbitt. Str. 326—328. — *Irving Babbitt*: Reply to Dr. Spingarn. Str. 328—329. — *G. A. Tawney*: The fourteenth annual meeting of the Western Philosophical Association. Str. 337—352. — *Jared S. Moore*: Montague's classification of values. Str. 352—355. — *Harold Chapman Brown*: Concepts and existence. Str. 355—357. — *Willard C. Gore*: Externality and inhibition. Str. 377—382. — *Wendell I. Bush*: Concepts and existence. A reply to prof. Pitkin. Str. 382—383. — *Walter B. Pitkins*: Rejoinder to prof. Bush. Str. 383—385. — *Addison W. Moore*: Isolated knowledge. Str. 393—408. — *Arthur O. Lovejoy*: Relativity, reality and contradiction. Str. 421—431. — *G. A. Tawney*: Transcendentalism and the externality of relations. Str. 431—436. — *Gustave A Feingold*: The fitness of the environment for the continuity of consciousness. Str. 436—442. — *George Santayana*: The coming philosophy. Str. 449—463. — *Edmund H. Hollands*: The externality of relations. Str. 463—470. — *H. B. Reed*: Ideo-motor action. Str. 477—491. — *J. F. Dashiell*: Values and experience. Str. 491—496. — *John Dewey*: Psychological doctrine and philo-

b

sophical teaching. Str. 505—512. — *Norbert Wiener*: The highest good. Str. 512—521. — *Walter B. Pitkin*: Time and pure activity. Str. 521—526. — *Harry Allen Overstreet*: The function and scope of social philosophy. Str. 533—544. — *June E. Downey*: Judgments on handwriting similarity and difference. Str. 544—553. — *Norbert Wiener*: Relativism. Str. 561—577. — *Edith F. Mulhall*: Experiments in judgment. Str. 577—583. — *C. I. Lewis*: The matrix algebra for implications. Str. 589—600. — *H. G. Hartmann*: Are realism and relativity incompatible? Str. 600—608. — *Morris R. Cohen*: Qualities, relations and things. Str. 617—627. — *W. P. Montague*: Prof. Thorndik's attack on the ideomotor theory. Str. 627—633. — *Linus W. Kline*: An experimental study for classes in reasoning and its transference. Str. 633—639. — *Edgar A. Singer*: The pulse of life. Str. 645—655. — *H. G. Hartmann*: A definition of causation. A reply to professor Sheldon. Str. 655—667. — *Alfred H. Lloyd*: The power behind the throne. Str. 673—680. — *Gustave A. Feingold*: The psychophysical basis of moral conduct. Str. 619—687. — *Gustave A. Feingold*: Philosophy and social attitudes. Str. 687—692. — *Morris R. Cohen*: History versus value. Str. 701—716.

VII.

Revue philosophique de la France et de l'Étranger. XXXIX. 6. 7.

Georges Bohn: L'activité chimique du cerveau. Str. 557—580. — *Fr. Paulhan*: Les conditions générales de la conscience. Str. 581—611. — *Emile Bréhier*: La vérité spéculative. Str. 612—623. — *Dr. Jean Philippe*: Autour du sens musculaire. Str. 1—39. — *Charles Lalo*: Programme d'une esthétique sociologique. Str. 40—51. — *Gonzague Truc*: Grâce et foi. Etude psychologique. Str. 52—70.

VIII.

Revue de métaphysique et de morale. XXII. 2.

D. Rouston: La morale de Rauh. Str. 293—333. — *Maurice Caullery*: La nature des lois biologiques. Str. 334—360. — *Emile Bréhier*: Philosophie et mythe. Str. 361—381.

IX.

Archives de Psychologie. XIV. 54.

Hélène Lelesz: L'orientation d'esprit dans le témoignage. Str. 113—156. — *Dr Charles Odier*: A propos d'un cas de contracture hystérique. Str. 158—201. — *Edmond Degallier*: Horlogerie et psychologie. Str. 202—209.

X.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. 154. II.

Walter Schmied Kowarzik: Friedrich Jodis Weltanschauung. Str. 129—133. — *Karl Dunkmann*: Ueber den Begriff des Willensverhält-

a

nisses. Str. 133—150. — *J. Frankenberger*: Objektiver Geist und Völkerpsychologie. Str. 151—168. — *Oliver Hazay*: Ist intuitive Philosophie möglich? Str. 168—188. — *Hermann Schmitt*: Zur Charakteristik der sprachlichen Darstellung. Str. 188—192.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. 156.

Hermann Schwarz: Universale und charakteristische Religion bei Rudolf Eucken. Str. 1—18. — *Otto v. d. Pfordten*: Erkenntnistheorie und Konformismus. Str. 18—37. — *Ernst Mally*: Ueber die Unabhängigkeit der Gegenstände vom Denken. Str. 37—52. — *Gerhard Böhme*: Die Abhängigkeit der Raumfassungen Kants in der ersten Phase der vorkritischen Periode von seiner Auffassung des Newtonschen Attraktionsgesetzes. Str. 52—98. — *A. Dorner*: v. Hartmanns Pessimismus mit Rücksicht auf Korwans Aufsatz in Bd. 149 dieser Zeitschrift. Str. 129—148. — *M. Heidegger*: Die Lehre vom Urteil im Psychologismus. Str. 148—172. — *H. Prager*: Vom Sinn, Widersinn, Unsinn und Wahnsinn. Str. 173—184. — *Fr. Selety*: Ueber die Wiederholung des Gleichen im kosmischen Geschehen, infolge des psychologischen Gesetzes der Schwelle. Str. 185—205.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. 156.

Richard Falckenberg: J. G. Fichte. Vortrag. Str. 3—11. — *Dr. Elise Dosenheimer*: Fichtes Idee des deutschen Volkes. Str. 11—28. — *H. Kleinpeter*: Goethe, Kant und Friedrich Schiller. Str. 28—40. — *M. Heidegger*: Die Lehre vom Urteil im Psychologismus. (Schluss). Str. 41—78. — *Hans Prager*: Vom Sinn und Widersinn des Krieges. Str. 113—132. — *Kinkel*: Wilhelm Wundts Ethik. Str. 133—154. — *Hermann Schwarz*: Eine neue Metaphysik der Geschichte. Str. 155—162. — *Hugo Lehmann*: Zum Begriff des „Praktischen Glaubens sittlicher Autonomie“. Str. 162—171. — *Christoph Schwantke*: Zur Kritik von Ostwalds Monismus. Str. 172—193.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. 157.

Dr. K. Kessler: Ernst Troeltsch, zu seinem 50. Geburtstag am 17. Februar. Str. 1—4. — *V. Kraft*: Philosophie und Geschichte der Philosophie. Str. 4—20. — *H. Schwarz*: Die Entwicklung des Pantheismus in der neueren Zeit. Str. 20—80. — *A. Leukowicz*: Die Wirklichkeit und das System der Wissenschaften. Str. 81—87. — *St. Witasek*: Über ästhetische Objektivität. Str. 87—114; 179—199. — *J. Volkelt*: Der Weg zur Erkenntnistheorie. Str. 129—178. — *O. Jessel*: Bericht über naturphilosophische Schriften des Jahres 1914. Str. 199—238.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. 158.

Dr. H. Westphal: Untersuchungen zur Wertethik auf Grund einer Betrachtung der Wertgrösse. Str. 1—27; 168—201. — *K. Kessler*: Hauptprobleme der Religionsphilosophie. Str.

b

27—48. — *E. Bergmann*: Die Lebensphilosophie J. M. Guyaus. Str. 48—61. — *Dr. P. Petersen*: III. Bericht über psychologische Literatur; das Jahr 1914. Str. 61—94. — *E. Mally*: Stephan Witasek. Str. 95—97. — *W. Conrad*: Die Wissenschaftliche und die ästhetische Geisteshaltung und die Rolle der Fiktion und Illusion in derselben. Str. 129—167. — *W. Frost*: Grund und Folge. Untersuchungen zur Psychologie des Denkens. Str. 202—236.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. 159.

W. Conrad: Die wissenschaftliche und die ästhetische Geisteshaltung und die Rolle der Fiktion und Illusion in derselben. Dok. Str. 1—61. — *Dr. H. Westphal*: Untersuchungen zur Wertethik auf Grund einer Betrachtung der Wertgrösse. Dok. Str. 61—100. — *Dr. A. Müller*: Eine neue „Naturphilosophie“. Str. 101—110. — *M. Schlick*: Die philosophische Bedeutung des Relativitätsprinzips. Str. 129—175. — *G. Josenhans* (herausg. v. K. Groos): Die Werturteile in Fichtes Briefen und Tagebüchern. Ergebnisse einer psychologisch-statistischen Untersuchung. Str. 175—193. — *Dr. G. Kallen*: Die Geschichtsphilosophie M. Deutingers. Str. 193—230. — *K. Siegel*: Die Hypothese im Dienste der Philosophiegeschichte. Str. 230—237.

XI.

Archiv für systematische Philosophie. XX. 3. 4.

Dr. Bernhard von Ludwig: Philosophischer Realismus. Str. 257—264. — *Bernhard Rawitz*: Ueber das Vergessen. Str. 265—290. — *Johannes Schlaf*: Geozentrischer Bestand und Himmelsmechanik. Str. 291—297. — *Georg Wendel*: Der freie Wille in der Erfahrung. Str. 298—299. — *Dr. Hans Prager*: Die erkenntnistheoretischen Grundlagen der Rechtsphilosophie. Str. 300—310. — *Artur Trebitsch*: Die Kausalität im Lichte des „Denktriebes zur Einheit“. Str. 311—334. — *Dr. Ernst Müller*: Vom Sinn des Widersinns. Str. 335—358. — *Prof. Dr. Johann Zahlfleisch*: Einige Vorbemerkungen zu einer neuen Erkenntnistheorie. Str. 385—402. — *Dr. B. Lemcke*: Die vier Möglichkeiten. Str. 403—426. — *Julius Fischer*: Die Religion als Problem der Philosophie. Str. 427—464. — *Otto Kröger*: Theoretische und praktische Philosophie im Lichte des reinen Idealismus. Str. 465—473. — *Prof. Leman*: Zu den Aufsätzen von Ernst Barthel über Kausalität. Str. 474—480. — *Georg Wendel*: Zur Ethik. Str. 481—484. — *Georg Wendel*: Der freie Wille und seine Bedeutung in der Erfahrung. Str. 485.

Archiv für systematische Philosophie. XXI.

Dr. Edwin Waibel: Studien zum Pragmatismus. Str. 1—43; 113—126; 224—245; 335—354. — *Dr. Ernst Müller*: Ueber Krieg und Feier. Str. 44—48. — *Franz Selety*: Die Wahrnehmung der geometrischen Figuren. Str. 49—58. — *Dr. J. Strebel*: Zur Analyse des Actiologiebegriffes. Str. 59—64. — *E. Zschimmer*:

a

Kritische Studie zu F. Münch: Erlebnis und Geltung. Str. 65—78. — *J. N. Schuman*: Zur Theorie der Ursache und Wirkung. Str. 79—91. — *Otto Kröger*: Die Freiheit als Prinzip der praktischen Philosophie und die Begründung der Moral durch dieses Prinzip. Str. 92—98. — *Frieda Wunderlich*: Hegel und der deutsche Krieg. Str. 127—136. — *Leopold Löwenheim*: Ueber eine Erweiterung des Gebietekalküls, welche auch die gewöhnliche Algebra umfasst. Str. 137—148. — *Viktor Schlegel*: Die Schöpfung. Str. 149—161. — *Heinz Werner*: Begriffspsychologische Untersuchungen. Str. 162—172. — *Julian von Zachariewicz*: Kausale und konditionale Weltanschauung. Str. 173—185. — *Albert Lewkowitz*: Die Krisis der modernen Erkenntnistheorie. Str. 186—196. — *Christoph Schwantke*: Die Philosophie des „es ist“. Str. 197—214. — *Prof. Dr. Karl Böhm*: Ueber die Aufgabe und das Grundproblem der Werttheorie. Str. 246—300. — *Otto Kröger*: Die Einteilung der Gefühle nach ihrer ethischen Bedeutung. Str. 301—316. — *Dr. Georg E. Burckhardt*: Gedanken zu einem positiven Ausbau der Fiktionsphilosophie. Str. 317—323. — *Prof. Dr. Karl Böhm*: Das Verstehen als zentrales Moment des Erkennens. Str. 355—426. — *Dr. Kristian B. R. Aars*: Das Denken und die objektive Welt. Str. 427—438.

XII.

Kantstudien. XIX. 3. 4.

Bruno Bauch: Ueber den Begriff des Naturgesetzes. Str. 303—337. — *Ernst Pobert Curtius*: Das Schematismuskapitel in der Kritik der reinen Vernunft. Philologische Untersuchung. Str. 338—366. — *Heinrich Scholz*: Zu „Alexander von Joch“. Str. 367—375. — *Hans Pichler*: W. Windelbands Einleitung in die Philosophie. Str. 376—389. — *E. Gehreke*: Die erkenntnistheoretische Grundlagen der verschiedenen physikalischen Relativitätstheorien. Str. 481—487. — *Carl Siegel*: Goethe und die spekulative Naturphilosophie. Str. 488—496. — *Adolfo Ravà*: Fichte und Reimer. Str. 497—505. — *Arthur Liebert*: Bericht über den ersten Kongress für Aesthetik und allgemeine Kunstwissenschaft. Str. 506—520. — *Bruno Bauch*: Parallelstellen bei Hume und Kant. Str. 521—523.

Kantstudien XX.

N. Hartmann: Logische und ontologische Wirklichkeit. Str. 1—28. — *Dr. Oscar Ewald*: Die deutsche Philosophie im Jahre 1913. Str. 29—64. — *August Messer*: Über Grundfragen der Philosophie der Gegenwart. Str. 65—96. — *Bruno Bauch*: Idealismus und Realismus in der Sphäre des philosophischen Kritizismus. Ein Verständigungsversuch. Str. 97—116. — *Ernst Bergmann*: Fichte in Jena. Nach einer zeitgenössischen Schilderung. Str. 139—145. — *Ernst Katzer*: Kant und der Krieg. Str. 146—173. — *Prof. Dr. Georg Rosenthal*: Der Schönheitsbegriff bei Kant und Lessing. Str. 174—186. — *Jonas Cohn*: Zur Kritik der modernen Kultur. Str. 187—198. —

b

Friedrich Lipsius: Vorfragen der Naturphilosophie. Mit besonderer Rücksicht auf Erich Becher: Str. 199—223. — *Theodor Elsenhans*: Phänomenologie, Psychologie, Erkenntnistheorie. Str. 224—275. — *Johannes Maria Verweyen*: Wesen und Erscheinung. Str. 276—298. — *August Messer*: Zur Verständigung zwischen Idealismus und Realismus. Str. 299—302. — *Bruno Bauch*: Schlussbemerkung zu meiner Diskussion mit A. Messer. Str. 302—304. — *Ernst Bergmann*: Fichte und Goethe. Str. 347—356. — *Dr. Arthur Liebert*: Johannes Müller, der Physiologe, in seinem Verhältnis zur Philosophie und in seiner Bedeutung für dieselbe. Str. 357—375. — *Hellmuth Falkenfeld*: Der Begriff der Zeit. Eine Untersuchung aus der Schlacht bei Arras. Str. 376—383. — *Erich Heyfelder*: Goethe und Everhard von Groote als Philosoph. Str. 384—402. — *Hans Leisegang*: Über die Behandlung des scholastischen Satzes: „Quodlibet ens est unum, verum, bonum seu perfectum“ und seine Bedeutung in Kants Kritik der reinen Vernunft. Str. 403—421. — *W. Schink*: Eine neue Platon-Übersetzung. Str. 422—432.

XIII.

Logos. V. 2. 3.

Jonas Cohn: Widersinn und Bedeutung des Krieges. Str. 125—144. *Bruno Bauch*: Die Diskussion eines modernen Problem. Str. 145—164. — *Paul Stern*: Ueber das Problem der künstlerischen Form. Str. 165—172. — *Sergius Hessen*: Die Philosophie der Strafe. Str. 173—220. — *Georg Simmel*: Studien zur Philosophie der Kunst, besonders der Rembrandtschen. Str. 221—238. — *Fritz Medicus*: Giordano Bruno als Aesthetiker. Str. 239—251. — *Georg Mehlis*: Der Sinn des Krieges. Str. 252—266. — *Jonas Cohn*: Gustav Wynekens Erziehungslehre, Darstellung und Kritik. Str. 267—275. — *Georg Misch*: Goethe, Plato und Kant. Eine Kritik. Str. 276—289. — *Nicolai Hartmann*: Ueber die Erkennbarkeit des Apriorischen. Str. 290—329. — *Oscar Ewald*: Zur Psychologie des Cynikers. Str. 330—337.

ZAPISKI BIBLIOGRAFICZNE.

a) Prace polskie.

Mahrburg A. Pisma filozoficzne. Tom II. z portretem. Warszawa, 1914, str. IX. 333.
Michalak Józef Ks. Istota i rodzaje systemów filozoficznych. — Przegląd Powszechny, Kraków, XXXI. 7. str. 32—52.
Łukasiewicz Jan. O nauce i filozofii. — Przegląd filozoficzny, XVIII. 3—4. str. 190—196.
Oberhard Izidor G. Myśli o filozofii narodowej. Lwów, Gazeta wieczorna, 3. IV. 1915. Nr. 2265.
Horodyski Władysław Dr. Średniowieczne źródła do filozofii mesyanizmu. — Archiwum Ko-

a

misy do badania historii filozofii w Polsce. Tom I. Część I. Str. 1—20.

Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce. Tom I. Część I. Nakładem Akademii Umiejętności. Skład główny w księgarni G. Gebethnera i Sp. w Krakowie. Kraków 1915, str. 188. kor. 4-50.

Tatarkiewicz Władysław. Z dziejów filozofii na Wszechnicy warszawskiej. — Przegląd filozoficzny, XVIII. 3—4. str. 197—207.

Aristoteles zob. Magni.

Kantak Ks. Filozofia Henryka Bergsona. — Miesięcznik kościelny, Poznań, 67., str. 23—38.

Fränklówna M. O pewnym paradoksie w logice Bolzana. — Przegląd filozoficzny, XVII. 3.

Stateczny Euzebiusz Ks. O. F. M. Żywot i pisma doktora serafickiego św. Bonawentury. — Poznań 1915. Nakładem księgarni św. Wojciecha, str. 227, M. 3.

Gutek Zygmunt Dr. Stanisław Brzozowski w świetle swego pamiętnika. — Przegląd Powszechny, XXXI. 7. str. 25—31.

Michalski K. Dr. Ks. C. M. Michał z Bystrzykowa i Jan ze Stobnicy jako przedstawiciele skotyzmu w Polsce. — Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce. Tom I. Część I. str. 21—80.

Descartes zob. Wolzogen.

Łempicki Zygmunt Dr. Wilhelm Dilthey. Warszawa 1914. str. 64. (odb. z Przgl. fil.). (Nadesłane).

Kożaczkowski Stefan. Dwaj przedstawiciele: Mochnacki i Kremer. — Tygodnik Polski, Warszawa, III. 29. str. 456—458.

Gabryl Fr. Dr. Ks. O Waleryan Magni kapucyn (1586—1661), Anti-Aristotelik w XVII wieku. — Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce. Tom I. Część I. str. 133—168.

Kotarbiński Tadeusz. Utylitaryzm w etyce Milla i Spencera. — Nakładem Akademii Umiejętności. Skł. gł. w księgarni G. Gebethnera i Sp. Kraków 1915, str. 152, kor. 3.

Mochnacki zob. Kremer.

Peretiatkowiec Antoni Dr. Filozofia społeczna Jana Jakuba Rousseau'a. Odczyt, wygłoszony w Tow. filozoficznym w Krakowie 19. listopada 1913. Kraków, Gebethner i Sp. 1914. str. 46. (Odb. z Przeglądu Polskiego). (Nadesłane).

Eustachiewicz Tadeusz. Seneki „Dobrodziejstwa” w przeróbce Górnickiego. — Eos, Lwów, XX. 1. str. 30—48.

Spencer zob. Mill.

Chrzanowski Ign. „Ród ludzki” Staszycy jako wytwór filozofii wieku oświeconego. — Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce. Tom I. Część I. Str. 169—174.

Jan ze Stobnicy zob. Michał z Bystrzykowa.

Chmaj L. Wolzogen przeciw Descartesowi. Przyczynek do charakterystyki związku arianizmu polskiego z myślą filozoficzną Zachodu. —

b

Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce. Tom I. Część I. Str. 81—132.

Daszyńska-Golińska Z. Dr. O rękopisie Hoene-Wronskiego. — Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce. Tom I. Część I. Str. 175—188.

Łukasik Cz. Ks. Mesyanizm rosyjski a Maryan Zdziechowski. Ciąg dalszy. — Miesięcznik kościelny, Poznań, 67., str. 39—48.

Boleski Andrzej. Z nowszej literatury w sprawie towanizmu. Echo literacko-artystyczne, Warszawa, III. 13—14. str. 739—745.

Żuławski Jerzy Dr. Syntetyczny monizm w teorii poznania. — Przegląd filozoficzny, XVIII. 3—4. str. 208—228.

Kierski Feliks. Monizm współczesny. — Kurjer warszawski, 31. czerwca, 1914. Nr. 169.

Meyerson E. Teorie naukowe a rzeczywistość. — Przegląd filozoficzny, XVII. 3.

Znaniecki Floryan. Zasada względności jako podstawa filozofii. — Przegląd filozoficzny, XVII. 4.

Kierski Feliks. Metafizyka eksperymentalna. — Kurjer Warszawski, 7. marca, 1914. Nr. 155.

Borowski Maryan. Rodzaje przedmiotów złożonych. — Przegląd filozoficzny, XVII. 4.

Abramowski Edward. Krytyka sylogizmu. — Przegląd filozoficzny, XVIII. 3—4. str. 169—189.

Tennerówna Daniela. Istnienie jako „treść” sądzenia i sądu. — Przegląd filozoficzny, XVII. 4.

Kleiner Jul. Dr. Z zagadnień metodologii literackiej. Analiza dzieła. — Przewodnik naukowy i literacki, Lwów, maj, 1914. str. 361—369.

Rosenberg Józef. Seksologia jako nauka ścisła. — Nowiny lekarskie, Poznań, XXVI, 8. str. 369—378 (z bibliografią).

Virionowa Zofia. Próby przypadkowe. (Z artykułu dra Altschula). — Wszechświat, Warszawa, Nr. 1676, str. 470—475.

Prace z psychologii doświadczalnej wychodzące pod redakcją E. Abramowskiego. Tom II. (Zawartość: E. Abramowski: Metody badania podświadomości, H. Leleszówna: Typy umysłowe w psychologii świadczenia, A. Cygielstrejch: Badania oporu zapomnianego w pamięci dotykowej form, J. Kodisowa: Przestrzeń wizyjna). Z zapomogi Kasy im. Mianowskiego. Warszawa, Gebethner i Wolf, 1914. str. XII+362. kor. 5-30.

Ochorowicz Julian. Wydawnictwo Instytutu Psychologicznego w Warszawie. Prace z psychologii doświadczalnej, wychodzące pod kierunkiem Edwarda Abramowskiego, tom I. i II., rok 1914 i 1915. (Przegląd krytyczny). — Przegląd filozoficzny, XVIII. 1—2. str. 20—77.

Cygielstrejch Adam. Z powodu recenzji p. J. Ochorowicza o „Pracach z psychologii doświad-

a

czalnej“, wychodzących pod kierunkiem Edwarda Abramowskiego. (Polemika). — Przegląd filozoficzny, XVIII. 1—2. str. 140—160.

Abramowski Edward. Odpowiedzi dalszy ciąg i zakończenie. (Polemika z powodu recenzji J. Ochorowicza o „Pracach z psychologii doświadczalnej“). — Przegląd filozoficzny, XVIII. 1—2. str. 160—165.

Prace z psychologii doświadczalnej wychodzące pod redakcją E. Abramowskiego. Tom III. (Zawartość: A. Chojecki: O wpływie woli na wahania uwagi. E. Abramowski: Wpływ wzruszeń i uczuć na opór zapomnianego. A. Cygielstrejch: Wpływ wzruszeń na pamięć dotykowo-mięśniową. E. Abramowski: Metoda skojarzeń w badaniu typów indywidualnych. A. Cygielstrejch: Analiza psychologiczna widzeń sennych. J. Ochorowicz: Badania doświadczalne nad zasadniczym znaczeniem reakcji psychogalwanometrycznej). Z zapomogi Kasy im. Mianowskiego. Warszawa. 1915. str. XXI+380. Rub. 1.80.

Kierski Feliks. Widzenia przedsenne. — Echo literacko-artystyczne, Warszawa, III. 12. str. 715—723.

Cygielstrejch Adam. Analiza psychologiczna widzeń sennych. — Prace z psychologii doświadczalnej. Tom III. str. 269—320.

Czajkowski Karol. O konsonancji i dyssonancji. — Sprawozdanie Dyrekcji pryw. gimnazjum żeńskiego z prawem publiczności im. Jul. Słowackiego za rok szkolny 1913/14. Lwów, 1914. str. 40 i 1 tabl.

Chojecki Artur. O wpływie woli na wahania uwagi. — Prace z psychologii doświadczalnej. Tom III. str. 1—25.

Abramowski Edward. Metoda skojarzeń w badaniu typów indywidualnych. — Prace z psychologii doświadczalnej. Tom III. str. 169—267.

Cygielstrejch Adam. Wpływ wzruszeń na pamięć dotykowo-mięśniową. — Prace z psychologii doświadczalnej. Tom III. str. 99—168.

Abramowski Edward. Wpływ wzruszeń i uczuć na opór zapomnianego. — Prace z psychologii doświadczalnej. Tom III. str. 27—98.

Wołowicz Leopold. Jeden z problemów psychoanalizy Freuda. Odbitka ze Sprawozdania dyrekcji c. k. gimn. w Stryju za rok 1913/14. Stryj, 1914. Lachowicz-Wende. (Autoreferat). — Przegląd filozoficzny, XVII. 4. str. 514.

Kopczyński Stanisław. W sprawie promieniania bólu. — Gazeta lekarska, Warszawa, XLIX. 29. str. 810—842.

Radecki Wacław. O introspekcji w badaniu stanów afektywnych. (Polemika). — Przegląd filozoficzny, XVII. 4. str. 508—510.

Cygielstrejch Adam. Psychika podświadoma. (Przegląd nauk poszczególnych). — Przegląd filozoficzny, XVIII. 3—4. str. 229—257.

Grudzińska Anna. Jeszcze o ambidextryi. — Ruch pedagogiczny, Kraków, III. 5. str. 93—100.

Ochorowicz J. Badania doświadczalne nad zasadniczym znaczeniem reakcji psychogalvano-

b

metrycznej. — Prace z psychologii doświadczalnej. Tom III. str. 321—380.

Mikulski Antoni Dr. Badania nad tętnieniem mózgu człowieka. Lwów, 1914. str. 34. (Odb. z Lwowskiego Tygodnika lekarskiego Nr. 13—15. R. 1914). (Nadesłane).

Psychologia powieściowa. — Mysł Niepodległa. Warszawa. Nr. 284. str. 954—956.

Jaxa Bykowski Ludwik Dr. Z doświadczeń psychologicznych nad klasą pierwszą. — Sprawozdanie Dyrekcji c. k. Gimnazjum VIII, we Lwowie za rok szkolny 1914. Lwów, nakładem funduszu naukowego, 1914. Str. 3—12.

h. r. Zależność stopnia inteligencji dzieci od stanowiska społecznego rodziców. — Ruch pedagogiczny, Kraków, III. 5. str. 101—104.

Wajdowicz Władysław. Objawy psychiczne u zwierząt. Część II. — Sprawozdanie Dyrekcji c. k. Gimnazjum polskiego w Cieszynie z roku szkolnego 1913/14. Str. 3—16.

Reiss J. Dr. Problem treści w muzyce. — Kraków 1915. (Odb. ze Sprawozdania gimn.). Nakładem autora. Kor. 1.

Kotarbiński Tadeusz Dążności rozkładowe postępu wiedzy. — Przegląd filozoficzny, XVIII. 1—2. str. 1—19.

Jaworski Józef. Neomaltuzyanizm ze stanowiska higieny społecznej i indywidualnej. — Nowiny lekarskie, Poznań, XXVI. 8. str. 340—348.

Bornstein Benedykt. W sprawie dowodu nieistnienia mnogości nieskończonych o elementach aktualnych. — Przegląd filozoficzny, XVII. 4.

Leśniewski Stanisław. Teoria mnogości na „podstawach filozoficznych“ Benedykta Bornsteina. (Recenzja rozprawy B. Bornsteina p. t. „Podstawy filozoficzne teorii mnogości“). — Przegląd filozoficzny, XVII. 4. str. 488—507.

Faterson I. Czy świat naprawdy jest skończony w przestrzeni i czasie? — Wszechświat, Nr. 1674, str. 438—436. Nr. 1675, str. 451—454.

Białoobrzeski Cz. Rozwój pojęć o budowie atomu. — Wektor, Warszawa, III. 9. str. 410—417; III. 10. str. 437—461.

Bartoszewski Witold Dr. O budowie wszechświata. — Wiedeń 1915. (Biblioteka naukowa, tom V.).

Znamierowski Czesław. Iluzjonistyczna teoria religii. — Przegląd filozoficzny, XVIII. 1—2. str. 78—120.

b) Przekłady.

Abraham M. Nowa mechanika. Tłumaczył H. G. — Wszechświat, Warszawa, Nr. 1671., str. 389—394 i Nr. 1672., str. 403—408.

Clerke A. M. Idee w rozwoju astronomii nowoczesnej. Streścił M. B. — Wszechświat, Warszawa, Nr. 1673., str. 421—425.

a

Leibniz. Dwa fragmenty, dotyczące metody geometryi elementarnej. Przełożył W. W. Wektor, Warszawa, III., 9. str. 385—391.

De Spinoza Benedykt. Dzieła, przełożył dr. Ignacy Halpern. Tom I.: Traktat o poprawie rozumu. Etyka. Z dwoma portretami de Spinozy. Warszawa 1914. (Autoreferat). — Przegląd filozoficzny, XVII. 4. str. 511—514.

c) *Prace w jez. obcych.*

Festschrift für Wilhelm Jerusalem zu seinem 60. Geburtstag v. Freunden, Verehrern u. Schülern. Mit Beiträgen v. Max Adler, Rud. Eisler, Sigm. Feilbogen, Rud. Goldscheid, Stef. Hock, Helen Keller, Jos. Kraus, Ant. Lampa, Ernst Mach, Rosa Mayreder, Jul. Ofner, Jos. Popper, Otto Simon, Christine Touaillon, Ant. Wildgans. Wien. W. Braumüller. 1915. str. III+244 z 1 portr. M. 6.

Häberlin Paul Prof. Die Grundfrage der Philosophie. Berner Antrittsvorlesung. Basel. Kober. 1914. str. 31. M. 0.60.

Sauerbeck Ernst. Vom Wesen der Wissenschaft, insbesondere der drei Wirklichkeitswissenschaften, der „Naturwissenschaft“, der „Psychologie“ u. der „Geschichte“. Ein Programm. (Aus: Vierteljahrsschrift f. wiss. Philosophie u. Soziologie). Leipzig. O. R. Reissland. 1914. str. XVI+192. M. 4.

Rickert Heinr. Prof. Kulturwissenschaft u. Naturwissenschaft, 3., verb. Aufl. Tübingen. J. C. B. Mohr. 1915. str. VII+163. M. 2.75.

Wahle Richard Prof. Dr. Die Tragikomödie der Weisheit. Die Ergebnisse und die Geschichte des Philosophierens. — Wien und Leipzig, Wilhelm Braumüller, 1915.

Külpe Osw. Prof. Einleitung in die Philosophie. 7. verb. Aufl. Leipzig. S. Hirzel. 1915. str. X+389. M. 5.

Willems C. Priestersem.-Prof. Dr. Grundfragen der Philosophie und Pädagogik für gebildete Kreise dargestellt. 2 Bde. (1. Bd. Das Sinnesleben. str. XVI+550. 2. Bd. Das Geistesleben. str. XII+560). Trier. Paulinusdruckerei. 1915. Je M. 6.

Willems C. Prof. D. Dr. Institutiones philosophicae. Vol. I. Continens logicam, criticam, ontologiam. Ed. III. Trier. Paulinus Druckerei. 1915. str. XXVI+580. M. 8.

Friedlein Curt Dr. Lernbuch u. Repetitorium der Geschichte der Philosophie. 2. Aufl. Berlin. R. Trenkel. 1915. str. VIII+298. M. 4.80.

Deussen Paul Prof. Dr. Allgemeine Geschichte der Philosophie m. besond. Berücksicht. der Religionen. I. Bd. 1. Abtlg. Allgemeine Einleitg. u. Philosophie des Veda bis auf die Upanishad's. 3. Aufl. Leipzig. F. A. Brockhaus. 1915. str. XVI+361. M. 7.

Puini Carlo Prof. Sul valore sociale del budismo Scansano, tip. degli Olmi, di C. Tessitori, 1914. str. 9.

b

Glasesapp Helmuth v. Die Lehre vom Karman in der Philosophie der Jainas, nach der Karma-granthis dargestellt. (Diss.) Leipzig. O. Harras-sowitz. 1915. str. 115. M. 3.

Zeller Eduard Dr. Grundriss der Geschichte der griechischen Philosophie. 11. verb. Aufl., bearb. v. Dr. F. Lortzing. Leipzig. O. R. Reissland. 1914. str. XIV+377. M. 6.70.

Meyer Hans Dr. Priv. Doz. Geschichte der Lehre v. den Keimkräften von der Stoa bis zum Ausgang der Patristik, nach Quellen dargestellt. Bonn. P. Hanstein. 1914. str. V+229. M. 4.50.

Deussen Paul Prof. Dr. Allgemeine Geschichte der Philosophie mit besond. Berücksichtigung der Religionen. II. Bd. 2. Abtlg. II. Hälfte. Die Philosophie des Mittelalters. Leipzig. F. A. Brockhaus. 1915. str. VIII+289—517. M. 4.

Endres Jos. Ant. Lyz.-Prof. Dr. Forschungen zur Geschichte der frühmittelalterlichen Philosophie. (Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters. Hrsg. v. Clem. Baeumker. XVII. Bd. 2. u. 3. Heft). Münster. Aschendorff. 1915. str. VII+152. M. 5.

Schneider Art. Prof. Dr. Die abendländische Spekulation des 12. Jahrh. in ihrem Verhältnis zur Aristotelischen u. jüdisch-arabischen Philosophie. Eine Untersuchung über die histor. Voraussetzgn. des Eindringens des Aristotelismus in die christl. Philosophie des Mittelalters. (Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters. Hrsg. v. Clem. Baeumker. Bd. XVII. Heft 4). Münster. Aschendorff. 1915. str. VIII+76. M. 2.60.

Hochstetter Erich. Die subjektiven Grundlagen der scholastischen Ethik. (Abhandlungen zur Philosophie u. ihrer Geschichte. Hrsg. v. Benno Erdmann. 47. Heft). Halle. M. Niemeyer. 1915. str. VII+76. M. 2.40.

Vansteenberghe E. D. theol. Autour de la docte ignorance. Une controverse sur la théologie mystique au XV-e siècle. (Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters. Hrsg. v. Clem. Baeumker. XIV. Bd. 2—4 Heft). Münster. Aschendorff. 1915. str. XI+221. M. 7.40.

Heinrichs Heinrich Dr. Die Überwindung der Autorität Galens durch Denken der Renaissancezeit (Renaissance und Philosophie, hrsg. v. Prof. Dr. Adf. Dyroff. Heft 12).

Lewkowitz Alb. Dr. Die klassische Rechts- u. Staatsphilosophie. Montesquieu bis Hegel. Breslau. M. u. H. Marcus. 1914. str. IV+118. M. 3.

Eucken Rudolf. Die Träger des deutschen Idealismus. (Männer und Völker). Berlin. Ullstein u. Co. 1915. str. 251.

Berkeley George. Alciphron. Übers. u. hrsg. v. Luise Raab u. Dr. Frdr. Raab. (Philosophische Bibliothek. Bd. 156). Leipzig. F. Meiner. 1915. str. XXXIX+438. M. 9.

Bolzano Bernard Dr. Wissenschaftslehre in 4 Bdn. Versuch einer ausführl. u. grösstentheils neuen Darstellung der Logik mit steter Rücksicht auf deren bish. Bearbeiter. Hrsg. v. mehreren

a

seiner Freunde. 2. Bd. Sulzbach, in der J. E. Seidelschen Buchhandlung. 1837. (Hauptwerke der Philosophie in originalgetreuen Neudrucken. Bd. 7). Leipzig. F. Meiner. 1915. str. VIII+568 +II. M. 12.

Comte Auguste. Abhandlungen über den Geist des Positivismus. Übers. u. hrsg. v. Dr. Frdr. Schrecht. (Philosophische Bibliothek. Nr. 155). Leipzig. F. Meiner. 1915. str. XVII+141. M. 3.

Descartes René. Meditationen über die Grundlagen der Philosophie mit den sämtlichen Einwänden und Erwidern. Zum erstenmal vollständig übers. u. hrsg. v. Dr. Art. Buchenau. (Philosophische Bibliothek. Bd. 27). Leipzig. F. Meiner. 1915. str. XIV+493. M. 6.

Fechner Gustav Thdr. Das Büchlein vom Leben nach dem Tode. Mit einem Geleitwort von Wilhelm Wundt. (Insel-Bücherei Nr. 187). Leipzig. Insel-Verlag. 1915. str. 59. M. 0.50.

Fichte Joh. Gottlieb. Über den Begriff des wahren Krieges. Neu hrsg. u. eingeleitet v. K. Loewenstein. Berlin. Verlag „Zeit im Bild“. 1914. str. VIII+40 z. portretm. M. 0.70.

Fries Frdr. Jak. Hofr. Prof. Dr. System der Logik. Ein Handbuch f. Lehrer u. zum Selbstgebrauch. 3. verb. Aufl. Heidelberg, bei Chr. Frdr. Winter 1837. (Hauptwerke der Philosophie in originalgetreuen Neudrucken. Bd. 5). Leipzig. F. Meiner. 1914. str. XX+454+12. M. 6.

Guyau Jean-Marie. Die engl. Ethik der Gegenwart. Deutsch v. Annie Pevsner. Mit e. Einleitg. v. Priv. Doz. Dr. Ernst Bergmann. (Guyaus philosophische Werke in Auswahl. In deutscher Sprache hrsg. u. eingeleitet v. E. Bergmann. Bd. 6). Leipzig. A. Kröner. 1914. str. XXIV+575. M. 10.

Hegel's erstes System. Nach den Handschriften der kgl. Bibliothek in Berlin im Auftrage der Heidelberger Akademie d. Wiss. hrsg. v. Hans Ehrenberg u. Herb. Link. Eingeleitet v. H. Ehrenberg. Heidelberg. Carl Winter. 1915. str. XXXIII+310. M. 7.80.

Herbart Joh. Frdr. Lehrbuch zur Psychologie. (Text der 2. Aufl. m. den Abweichgn. der 1. Aufl. u. m. Herbarts Abhandlg.: „Über die Möglichkeit u. Notwendigkeit, Mathematik auf Psychologie anzuwenden). Mit Einleitg., Anmerkgn. u. Registern bearb. v. O. Flügel u. Th. Fritsch. (Herbarts philosophische Hauptschriften. Hrsg. v. O. Flügel u. Th. Fritsch. Bd. 3). Leipzig. J. Klinkhardt. 1914. str. XVI+160. M. 2.50.

Herbart's Joh. Frdr. Lehrbuch zur Psychologie. 7. Aufl. Hrsg. v. G. Hartenstein. Leipzig. L. Voss. 1915. str. VIII+187. M. 2.60.

Herbart's J. Fr. Pädagogische Schriften, hrsg. v. O. Willmann u. Th. Fritsch. 20—22 Lfg. Osterwieck, Zickfeldt. je M. 0.60.

Herbart Joh. Frdr. Ethik (Praktische Philosophie). Mit den Ergänzgn. aus Herbarts Handexemplar sowie m. Einleitg., Anmerkgn. u. Registern hrsg. v. O. Flügel u. Th. Fritsch. (Herbarts J. F. philosophische Hauptschriften. Hrsg.

b

v. O. Flügel u. Th. Fritsch. B. 2). Leipzig. J. Klinkhardt. 1914. str. XVI+175. M. 2.50.

Hobbes Thomas. Grundzüge der Philosophie. 1. Teil. Lehre vom Körper. In Auswahl übers. u. hrsg. v. Max Frischeisen-Köhler. (Philosophische Bibliothek. Bd. 157). Leipzig. F. Meiner. 1915. str. VI+210. M. 5.80.

Kant Immanuel. Werke. Hrsg. v. Ernst Cassirer. 5. Bd. Kritik der praktischen Vernunft. Hrsg. v. Dr. Benzion Kellermann. Erste Einleitung in die Kritik der Urteilskraft. Hrsg. v. Dr. Otto Buek. str. 643. — 6. Bd. Schriften von 1790—1796. Hrsg. v. A. Buchenau, E. Cassirer, B. Kellermann. str. 544. Berlin. B. Cassirer. 1914. je M. 9.

Kant Immanuel. Gesammelte Schriften. Hrsg. v. d. königl. preuss. Akademie d. Wissenschaften. XVI. Bd. 3. Abt. Handschriftlicher Nachlass. 3. Bd. Logik. Berlin. G. Reimer. 1914. str. 875 z. 46 ryc. M. 23.

Kant Immanuel. Prolegomeni ad ogni futura metafisica che si presenterà come scienza, tradotti da Aldo Oberdorfer. Lanciano, R. Carabba, 1914. str. 158 L. 1.

Kant Immanuel. Worin besteht der Fortschritt zum Besseren im Menschengeschlecht? Ein bisher ungedr. u. unbekannter Aufsatz Kants, hrsg. u. besprochen v. G. Kullmann. Wiesbaden. H. Städt. 1914. str. 51. M. 2.

Lange Frdr. Alb. Geschichte des Materialismus u. Kritik seiner Bedeutung in der Gegenwart. 9. Aufl. Biographisches Vorwort u. Einleitung mit krit. Nachtrag v. Herm. Cohen. Leipzig. F. Brandstetter. 1914/15. 2. Bde. str. XVIII+430 i. XIV+544. M. 6.

Leibniz. Neun Briefe an Friedrich August Hackmann. Von Prof. Dr. Paul Ritter. (Aus: Sitzungsber. d. preuss. Akad. d. Wiss.). Berlin. G. Reimer. 1915. str. 714—730. M. 1.

Leonardo Da Vinci. Scritti con proemio di Luca Beltrami. Milano, Istituto editoriale italiano, 1913. str. 194.

Mazzoni Domenico. L'educazione filosofica, ed altri scritti inediti, a cura e con prefazione di Michele Losacco. Bari, soc. ed. Barese, 1913. str. 291. L. 3.

Rosmini Antonio. Breve schizzo dei sistemi di filosofia moderna e del proprio sistema, e dialogo su la vera natura del conoscere, introduzione e note di Carlo Caviglione. Lanciano, R. Carabba, 1913. str. 126. L. 1.

Spinoza Benedicti de opera quotquot reperta sunt. Recognoverunt J. van Vloten et J. P. N. Land. Ed. III. 4 tomi. (XI+273; V+331; V+247; IX+249 str.). Haag. M. Nijhoff. 1914.

Hertling G. v. Albertus Magnus. Beiträge zu seiner Würdigung. (Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters, hrsg. v. Clem. Baeumker. Bd. XIV. 5. u. 6. Heft). Münster, Aschendorff. 1914. str. VIII+183. M. 6.

Lohmeyer Ernst Lic. Dr. Die Lehre vom Willen bei Anselm v. Canterbury. Leipzig. A. Deichert Nachf. 1914. str. III+74. M. 1.80.

a

Makarewicz Marjan. Die Grundprobleme der Ethik bei Aristoteles. Leipzig. O. R. Reisland, 1914. str. XV+222. M. 6.

Boehm Alfr. Dr. Die Gottesidee bei Aristoteles, auf ihren religiösen Charakter untersucht. Köln. J. P. Bachem. 1915. str. V+XII+118. M. 3.

Gohlke Paul. Die Lehre von der Abstraktion bei Plato u. Aristoteles. (Abhandlungen zur Philosophie u. ihrer Geschichte. Hrsg. v. Benno Erdmann. 44. Heft). Halle. M. Niemeyer. 1914. str. V+118. M. 3:20.

Offergelt Frz. Dr. Die Staatslehre des Hl. Augustinus nach seinen sämtlichen Werken. Bonn. P. Hanstein. 1914. str. VIII+86. M. 1:50.

Baeumker F. D theol. Das Inevitable des Honorius Augustodunensis und dessen Lehre über das Zusammenwirken von Wille und Gnade. (Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters, hrsg. v. Clem. Baeumker. Bd. XIII. Heft 6.). Münster. Aschendorff. 1914. str. VII+94. M. 3:25.

Kempen Aloys Dr. Benekes Religionsphilosophie im Zusammenhang seines Systems, seine Gottes- u. Unsterblichkeitslehre. Münster. F. Coppenrath. 1914. str. IV+81. M. 1:50.

Ott Emil Prof. Dr. Henri Bergson, der Philosoph moderner Religion. (Aus Natur und Geisteswelt. Bd. 480). Leipzig. B. G. Teubner. 1914. str. III+131. M. 1.

Bönke H. Prof. Dr. Plagiator Bergson, Membre de l'institut. Zur Antwort auf die Herabsetzung der deutschen Wissenschaft durch Edmond Perrier, président de l'academie des sciences. Charlottenburg. F. Huth. 1915. str. 47. M. 1:20.

Thormeyer Paul Dr. Die grossen englischen Philosophen Locke, Berkeley, Hume. (Aus Natur und Geisteswelt. Bd. 481). Leipzig. B. G. Teubner. 1915. str. VI+105. M. 1.

Israël Gerh. Dr. Die Tugendlehre Bonaventuras. (Diss.). Berlin. E. Ebering. 1914. str. 77. M. 2:50.

Muscato Orazio dott. Cartesio e la filosofia moderna. Palermo, tip. S. Corselli, 1914. str. 83. L. 2.

Allard Emmy. Die Angriffe gegen Descartes u. Malebranche im Journal de Trévoux 1701—1715. (Abhandlungen zur Philosophie u. ihrer Geschichte. Hrsg. v. B. Erdmann. 43. Heft). Halle. M. Niemeyer. 1914. str. VIII+58. M. 1:80.

Meier Matthias Priv. Doz. Dr. Descartes und die Renaissance. Münster. Aschendorff. 1914. str. X+68. M. 2:50.

Losacco Michele dott. Eraclito e Zenone l'eleate: saggio di una storia della dialettica. Pistoia, tip. Cino, dei fratelli Bracali, 1914, str. 35.

Weingärtner G. Dr. Rudolf Euckens Stellung zum Wahrheitsproblem. Darstellung u. Beurteilung. Mainz Kirchheim u. Co. 1914. str. 82. M. 1:50.

b

Hall Stanley. Die Begründer der modernen Psychologie (Lotze, Fechner, Helmholtz, Wundt). Übers. u. m. Anmerkgn. versehen v. R. Schmidt. Durch Vorwort eingeführt v. Dr. M. Brahn. (Wissen und Forschen Schriften zur Einführg. in die Philosophie. Bd. 7.). Leipzig. F. Meiner. 1914. str. XXVIII+392. M. 7:50.

Fischer Kuno Geschichte der neueren Philosophie. Gedächtnis-Ausg. 6. Bd. Fichtes Leben, Werke u. Lehre. 4. durchgeseh. Aufl. Heidelberg. Carl Winter. 1914. str. XXII+735. M. 7.

Boehm Max Hildebert. Natur und Sittlichkeit bei Fichte. (Abhandlungen zur Philosophie u. ihrer Geschichte. Hrsg. v. Benno Erdmann. 46. Heft) Halle. M. Niemeyer. 1914. str. VIII+40. M. 1:20.

Volgesang Frdr. Dr. Der Begriff der Freiheit bei Robert Grossetest. Gütersloh. C. Bertelsmann. 1915. str. 105. M. 2:50.

Łuczewski Kazimierz Dr. Das Problem der Religion in der Philosophie Guyaus. Posen. M. Niemierkiewicz. 1915. str. 69. M. 1:60.

Stuliano Balbino. Der Grundirrtum Hegels. Aus dem Ital. übers. v. Wilh. M. Frankl. Graz. Leuschner u. Lubensky. 1914. str. 51. M. 1.

Helmholtz zob. Fechner.

Heraklit zob. Eraclito.

Hume zob. Berkeley.

Schmekel A. Die positive Philosophie in ihrer geschichtlichen Entwicklung. 2. Bd.: Isidorus von Sevilla, sein System und seine Quellen. Berlin. Weidmann. 1914. str. X+291. M. 10.

Höfler A. Ueber dogmatisches und kritisches Kant-Studium. — Zeitschrift für Hochschulpädagogik. Leipzig, V. 1. (styczeń, 1914).

Kroner Rich. Dr. Priv. Doz. Kants Weltanschauung. Tübingen. J. C. B. Mohr. 1914. str. III+91. M. 2:50.

Brunswig Alfred Dr. Das Grundproblem Kants. Eine krit. Untersuchung u. Einführung in die Kant-Philosophie. Leipzig. B. G. Teubner. 1914. str. VI+170. M. 3:60.

Erdmann Benno. Kritik der Problemlage in Kants transzendentaler Deduktion der Kategorien. (Aus: Sitzungsab. d. preuss. Akad. d. Wiss.). Berlin. G. Reimer. 1915. str. 190—219. M. 1.

Trivero Camillo. Nuova critica della morale antiana in relazione colla teoria dei bisogni. Torino, fratelli Bocca, 1914. str. VIII. 308. L. 8.

Jungnik Hans. Das Problem der sittlichreligiösen Bildung nach Kant u. A. H. Niemeyer als systematische Würdigung. Berlin. R. Trenkel. 1915. str. 51. M. 1:20.

Galli Gallo. Kant e Rosmini. Città di Castello, casa ed. S. Lapi, 1914. str. 324.

Locke zob. Berkeley.

Lotze zob. Fechner.

Probst Jean Henri Prof. Dr. La mystique de Ramon Lull et l'art de Contemplatio (Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters, hrsg. v. Clem. Bäumker. Bd. XIII., 2. u. 3. Heft). Münster. Aschendorff. 1914. str. VIII+126. M. 4:25.

a

Rivari Enrico dott. La mente e il carattere di Lutero: considerazioni psicologiche con prefazione del prof. Raffaele Brugia. Bologna, libr. Beltrami, di L. Cappelli, 1913. str. XIX. 265 L. 3.

Thiele Rudolf. Zur Charakteristik von Mach's Erkenntnislehre. (Abhandlungen zur Philosophie u. ihrer Geschichte. Hrsg. v. Benno Erdmann. 45. Heft). Halle. M. Niemeyer. 1914. str. VII+112. M. 3.

Gerhards Karl. Mach's Erkenntnistheorie u. der Realismus. (Münchener Studien zur Psychologie u. Philosophie, hrsg. v. Osw. Külpe u. K. Bühler. 3. Heft). Stuttgart. W. Spemann. 1914. str. III+139—296. M. 4.

Stern Viktor Dr. Die logischen Mängel der Mach'schen Antimetaphysik u. die realistische Ergänzung seines Positivismus. (Aus „Vierteljahrsschr. f. wiss. Philos. u. Soziol.“). Leipzig. O. R. Reisland. 1914. str. 48. M. 1.

Henning Hans Dr. Ernst Mach als Philosoph, Physiker u. Psycholog. Eine Monographie. Leipzig. J. A. Barth. 1915. str. XVIII+185 i 1 ryc. M. 5.

Malebranche zob. Descartes.

Lueben Rob. Dr. Sebastian Fox Morcillo u. seine Naturphilosophie. Anh.: **Honecker Mart. Dr.** Die Staatsphilosophie des S. F. Morcillo. (Renaissance u. Philosophie. Beiträge zur Geschichte der Philosophie. Hrsg. v. Prof. Dr. A. Dyroff. 8. Heft). Bonn. P. Hanstein. 1914. str. III+151. M. 4.

Niemeyer zob. Kant.

Brahn Max Priv. Doz. Dr. Friedrich Nietzsch's Meinungen über Staaten und Kriege. Leipzig. A. Kröner. 1915. str. 30. M. 1.

Hofer Johannes. Biographische Studien über Wilhelm von Ockham, O. F. M. Ad Claras Aquas, typ. Collegii S. Bonaventurae, 1913. str. 68.

Schlegel Emil. Paracelsus als Prophet. Tübingen. Kloeres. 1915. str. III+49. M. 1.

Treitel Leop. Philonische Studien. Hrsg. v. M. Brann. Breslau. M. u. H. Marcus. 1915. str. VII+130. M. 3-60.

Caporali Enrico. La natura secondo Pitagora. con cenni storici su Pitagora e la sua scuola. Todi, casa ed. Atanor. 1914. str. 59. L. 2-50.

Arnim Hans v. Platos Jugenddialoge u. die Entstehungszeit des Phaidros. Leipzig. B. G. Teubner. 1914. str. VIII+224. M. 6.

Plato zob. Aristoteles.

Grandsaignes d'Hauterive R. Le pessimisme de La Rochefoucauld. — Paris, A. Colin, 1914. Fr. 3.

Rosmini zob. Kant.

Del Vecchio Giordano. Sui caratteri fondamentali della filosofia politica del Rousseau. Genova, A. F. Formiggini, 1914. str. 19. L. 1.

Manigk Alfr. Prof. Dr. Savigny und der Modernismus im Recht. Berlin. F. Vahlen. 1914. str. 247. M. 6.

b

Brinkschulte Eduard Dr. Julius Caesar Scaligers kunsttheoretische Anschauungen und deren Hauptquellen. (Renaissance und Philosophie. Beiträge zur Geschichte der Philosophie. Hrsg. v. Prof. Dr. A. Dyroff. Heft 10.). Bonn. P. Hanstein. 1914. str. IV+128. M. 3-40.

Wendland Johs. Prof. D. theol. Die religiöse Entwicklung Schleiermachers. Tübingen. J. C. B. Mohr. 1915. str. VIII+243. M. 5.

Rieffert Joh. Bapt. Die Lehre von der empirischen Anschauung bei Schopenhauer u. ihre historischen Voraussetzungen. (Abhandlungen zur Philosophie u. ihrer Geschichte. Hrsg. v. Benno Erdmann. 42. Heft). Halle. M. Niemeyer. 1914. str. X+248. M. 6-50.

Salomone Matteo. Seneca e i suoi pensieri di filosofia e di pedagogia. Torino-Roma. G. B. Paravia, 1914. str. 45.

Allievo Giuseppe. Gli ultimi giorni di Socrate. Voghera, tip. Bariotti-Majocechi-Zolla. 1914. str. 31.

Crespi Achille prof. Meditazioni spenceriane. Alba, tip. Sansoldi, 1914. str. 286. L. 10.

Quattromani Sertorio (Montano Academico Cosentino). La filosofia di Bernardino Telesio ristretta in brevità e scritta in lingua toscana. A cura, con introduzione e note di Erminio Troilo. Bari, soc. tip. ed. Barese, 1914. str. 234. L. 3.

Kraus Augustinus D. Dr. Ultram S. Thomas Aquinas sit Thomista. Disquisitio brevis. Graz. Styria. 1915. str. 23. M. 1.

Schulemann Günther Dr. Das Kausalprinzip in der Philosophie des hl. Thomas v. Aquino. (Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters. Hrsg. v. Clem. Baumker. XIII. Bd. 5. Heft). Münster. Aschendorff. 1915. str. XVIII+116. M. 4-25.

Jung Johs. Dr. Karl Vogts Weltanschauung. Ein Beitrag zur Geschichte des Materialismus im 19. Jahrh. (Studien zur Philosophie u. Religion, hrsg. v. Prof. Dr. Remigius Stölzle. 17. Heft). Paderborn. F. Schöningh. 1915. M. 3-60.

Rickert Heinrich. Wilhelm Windelband. Tübingen. J. C. B. Mohr. 1915. str. IV+44. M. 1.

Wundt zob. Fechner.

Zenon zob. Eraclito.

Stern W. Vorgesankten zur Weltanschauung. (Niedergeschrieben im J. 1901.). Leipzig. J. A. Barth. 1915. str. VI+74. M. 1-20.

Becher Erich Prof. Dr. Weltgebäude, Weltgesetze, Weltentwicklung. Ein Bild der unbelebten Natur. Berlin, G. Reimer. 1915. str. VI+315. M. 6.

Morawski Marian Prof. P. S. J. Abende am Genfer See. Grundzüge einer einheitl. Weltanschauung. Genehmigte Übertrag. aus dem Polnischen v. Jak. Overmanns. S. J. 7. Aufl. Freiburg i B. Herder. 1914. str. XVII+258. M. 2-20.

Zachariewicz Julian von. Kausale und konditionale Weltanschauung. — Sonderabdruck aus

dem Archiv für systematische Philosophie. Bd. XXI. Heft 2. (Nadesłane).

Maggiore Giuseppe. L'unità del mondo nel sistema del pensiero. Palermo, O. Fiorenza, 1914. str. 282. L. 5.

Gerland Heinrich. Vom Sinn und Gegensinn des Lebens Gedanken und Sprüche. Jena, E. Diederichs, 1914. str. VI+102. M. 2.

Crespi Angelo. La lotta per l'armonia della vita. Napoli, tip. ed. La Nuova Riforma, 1913. str. III+115. L. 1.

Cohn Jonas Prof. Der Sinn der gegenwärtigen Kultur. Ein philosophischer Versuch. Leipzig. F. Meiner, 1914. str. XI+297. M. 8.

Köhler F. Prof. Dr. Kulturwege u. Erkenntnisse. Eine krit. Umschau in den Problemen des religiösen u. geistigen Lebens. 2. Bde. Leipzig. J. A. Barth, 1916. str. XI+766. M. 10.

Haeckel Ernst. Monistische Bausteine. Mit e. Einleitg. hrsg. v. Wilh. Breitenbach. (2. Heft). Brackwede. Dr. W. Breitenbach, 1914. str. VIII+252. M. 3.

Stickers J. Monistische Möglichkeiten. Häckel, Oswald u. d. Monistenbund. Dresden. B. Sturm, 1914. str. XVIII+80. M. 2.

Erdmann Benno. Über den modernen Monismus. Akademische Festrede. Berlin. Paetel, 1914. str. VII+53. M. 1'20.

Calàra Aniello Canonico. La filosofia scolastica e il filosofismo moderno. Sulmona, tip. Sociale, 1913. str. 129. L. 1'50.

Hönigswald Rich. Prof. Dr. Die Skepsis in Philosophie u. Wissenschaft. (Wege zur Philosophie, Nr. 7.). Göttingen. Vandenhoeck u. Ruprecht, 1914. str. VIII+170. M. 2'50.

Bosch Franz Dr. Die neuere Kritik der Entwicklungstheorien, besonders des Darwinismus. (Görres-Gesellschaft zur Pflege der Wissenschaft im katholischen Deutschland. Vereinskchrift für 1914). Käl. J. P. Bachem, 1914. str. 136. M. 2'40.

Steche Otto Priv. Doz. Dr. Die Stellung des Darwinismus zur mechanischen u. vitalistischen Weltanschauung. Frankfurt a. M. Blázquez u. Bergmann, 1915. str. 12. M. 0'50.

Effertz O. Dr. Vorlesungen über Metaphysik, geh. an der Ecole des hautes études sociales zu Paris 1912—1914. (Aus dem Franz. übers. v. Verf.). Leiden, E. J. Brill, 1914. str. VII+68+XII. M. 1'50.

Hagemann G. Prof. Dr. Elemente der Philosophie. II. Metaphysik. Ein Leitfaden f. akadem. Vorlesungen sowie zum Selbstunterricht. 7. Aufl. Freiburg i. B. Herder, 1914. str. X+240. M. 3'20.

Liebert Arth. Der Geltungswert der Metaphysik. (Philosophische Vorträge, veröffentlicht v. der Kantgesellschaft. Nr. 10.). Berlin. Reuter u. Reichard 1915. str. 65. M. 1.

Bosurgi Domenico prof. Cenni storici del problema della libertà del volere: sunti di conferenze universitarie. Napoli, libr. Federico e Ardia. 1913. str. 55. L. 2.

Baer Hans Dr. Betrachtungen über Metaphysik und Kunst. Strassburg. K. J. Trübner, 1914. str. 98. M. 2.

Heymanns G. Prof. Dr. Die Gesetze u. Elemente des wissenschaftlichen Denkens. Ein Lehrbuch der Erkenntnistheorie in Grundzügen. 3. verb. Aufl. Leipzig. J. A. Barth, 1915. str. VIII+436. M. 12.

Donat Jos. Prof. D. theol. S. J. Summa philosophiae christianae. II. Critica. Ed. II. et III. emendata. Innsbruck, F. Bauch, 1915. str. VIII+205. M. 2'15.

Bertling Prof. Dr. Vier Hauptpunkte zur Erkenntnis der Wirklichkeit. (Aus: „Der Geisteskampf der Gegenwart“). Gütersloh, C. Bertelsmann, 1914. str. 38. M. 0'80.

Levy Heinr. Dr. Über die apriorischen Elemente der Erkenntnis. 1. Teil: Die Stufen der reinen Anschauung. Erkenntnistheoretische Untersuchungen über d. Raum u. die geom. Gestalten. Leipzig, F. Meiner, 1914. str. IX+204. M. 6.—.

Uphues Goswin Prof. Dr. Die Sinnenwelt und Ideenwelt. Osterwieck, A. W. Zickfeldt, 1914. str. 47. M. 1'60.

Loewenthal Eduard Dr. System des naturalistischen Transzendentalismus oder Die menschliche Unsterblichkeit in naturalist. Beleuchtg. u. Begründg. (4. neue bearb. Aufl.). Berlin, O. Dreyer, 1914. str. 16. M. 1.

Hinnstedt F. Neuere Anschauungen über Zeit, Raum und Materie. (Freiburger wissenschaftliche Gesellschaft. Heft 1. u. 2.). Freiburg i. B., Speyer u. Kaerner, 1915.

Grohe G. A. Gedanken über Raum und Zeit. Heidelberg, Weiss, 1914. str. III+208. M. 4.

Henry Vict. Dr. Das erkenntnistheoretische Raumproblem in seinem gegenwärtigen Stande. (Kantstudien. Ergänzungsheft Nr. 34.). Berlin, Reuther u. Reichard, 1915. str. 98 i 7 ryc. M. 3'20.

Zini Zino. La doppia maschera dell'universo: filosofia del tempo e dello spazio. Torino, Fratelli Bocca, 1914. str. VIII—538. L. 14.

Einstein A. Die formale Grundlage der allgemeinen Relativitätstheorie. (Aus: Sitzungsberichte d. preuss. Akad. d. Wissenschaften, str. 1030—1085). Berlin, G. Reimer, 1914. M. 2.

Rückert Heinrich. Der Gegenstand der Erkenntnis. Einführung in die Transzendentalphilosophie. 3. völlig umgearb. u. erweit. Aufl. Tübingen, J. C. B. Mohr, 1915. str. XVI+456. M. 12.

Meinong A. Über Möglichkeit und Wahrscheinlichkeit. Beiträge zur Gegenstandstheorie u. Erkenntnistheorie. Leipzig, J. A. Barth, 1915. str. XVI+760. M. 19.

Forel August Prof. Dr. Über unser menschliches Erkenntnisvermögen. Beitrag zur wissenschaftl. determinist. Psychologie. Aus dem Franz. v. F. Heidner übers. (Aus Journal f. Psychol. u. Neurol.). Leipzig, J. A. Barth, 1915. str. II+19. M. 0'80.

a

Isenkrahe Casp. Prof. Dr. Das Endliche und das Unendliche. Schärfung beider Begriffe. Erörterung vielfacher Streitfragen u. Beweisführungen, in denen sie Verwendung finden. Münster, H. Schöningh, 1915, str. VII+332. M. 4.

Hazay Olivér. Die Struktur des logischen Gegenstandes. (Kantstudien. Ergänzungsheft. Nr. 35.). Berlin, Reuther u. Reichard, 1915, str. 196. M. 7-20.

Wiesner Sjegbert Dr. Über mathematische Logik. Berlin, Verlag f. Fachliteratur, 1914, str. 12 z 6 ryc. M. 0-85.

Baldwin James Mark Dr. Das Denken und die Dinge oder Genetische Logik. Eine Untersuchung der Entwicklung u. Bedeutung des Denkens. Unter Mitwirkg. des Verf. ins Deutsche übertr. v. W. F. G. Geisse. III. Bd.: Das Interesse und die Kunst. Der realen Logik I. Genetische Epistemologie. Leipzig, J. A. Barth, 1914, str. XIII+324. M. 10.

Donat Jos. Prof. D. theol. S. J. Summa philosophiae christianae. I. Logica. Ed. II. et III. emendata. Innsbruck, F. Bauch, 1914, str. VIII+152. M. 1-60.

Stöhr Adolf Prof. Dr. Leitfaden der Logik in psychologischer Darstellung. 2. vollständig umgearb. Aufl. Wien, F. Deuticke, 1915, str. VIII+134. M. 3-60.

Wize Kasimir Filipp. Allgemeine Kategorienlehre. Berlin, R. Trenkel, 1915, str. V+142. M. 2.

Külpe O. Zur Kategorienlehre. (Sitzungsber. der kgl. bayerischen Akademie d. Wiss. Philosophisch-philolog. u. histor. Klasse. Jahrg. 1915). München, G. Franz Verl., 1915, str. 90. M. 2.

Rickert Heinrich Prof. Zur Lehre von der Definition. 2. verb. Aufl. Tübingen, J. C. B. Mohr, 1915, str. VII+91. M. 2-25.

Liebmann Otto. Die Klimax der Theorien. Eine Untersuchung aus dem Bereich der allgemeinen Wissenschaftslehre. (Mit einem Begleitwort von Prof. Bruno Bauch). Strassburg, K. J. Trübner, 1884. Anastatischer Neudruck 1914, str. VIII+113. M. 2.

Mally Ernst Prof. Dr. Ueber Minimaldeterminationen. Graz, 1914, str. 19. (Odb. z XII. Jahresbericht des k. k. II. Staatsgymnasiums in Graz). (Nadesłane).

Hirsch Julian Dr. Die Genesis des Ruhmes. Ein Beitrag zur Methodenlehre der Geschichte. Leipzig, J. A. Barth, 1914, str. XV+285. M. 6-60.

Bericht über den VI. Kongress für experimentelle Psychologie in Göttingen vom 15. bis 18. April 1914. Im Auftrage des Vorstandes herausgegeben von Prof. Dr. F. Schumann. Leipzig, Barth, 1914. I. Teil. (Vorträge). II. Teil. (Geschäftliche Mitteilungen. Nachtrag zu den Vorträgen und Diskussionsbemerkungen). Razem stronic 351.

Aster E. v. Prof. Dr. Einführung in die Psychologie. (Aus Natur und Geisteswelt. Bd. 492).

b

Leipzig, B. G. Teubner, 1915, str. V+119 z 4 ryc. M. 1.

Strich Walt. Prinzipien der psychologischen Erkenntnis. Prolegomena zu e. Kritik d. histor. Vernunft. (Beiträge zur Philosophie. Bd. 5). Heidelberg, Carl Winter, 1914, str. VII+363. M. 9-40.

Ziehen Thdr. Die Grundlagen der Psychologie. 1. Buch. Erkenntnistheoretische Grundlegung der Psychologie. str. VI+260. M. 4-40. 2. Buch. Prinzipielle Grundlegung der Psychologie. str. VI+304. M. 4-40. (Wissenschaft und Hypothese. Bd. XX. u. XXI. Leipzig, B. G. Teubner, 1915).

Phalén Adf. Doz. Zur Bestimmung des Begriffs des Psychischen. Leipzig, O. Harrasowitz, 1914. str. IV+617. M. 15.

Wundt Wilhelm. Völkerpsychologie. Eine Untersuchung der Entwicklungsgesetze v. Sprache, Mythos u. Sitte. VI. Bd. Mythos u. Religion. 2. neu bearb. Aufl. Leipzig, A. Kröner, 1915, str. XII+564. M. 12.

Wundt Wilhelm. Grundriss der Psychologie. 12. Aufl. Leipzig, A. Kröner, 1914, str. XVI+414 z 23 fig. M. 7.

Giese Fritz Dr. Psychologische Beiträge. 1. Bd. Langensalza, Wendt u. Klauwell, 1916, str. V+138. M. 2-50.

Krueger Fel. Über Entwicklungs-Psychologie, ihre sachliche u. geschichtliche Notwendigkeit. (Arbeiten zur Entwicklungs-Psychologie. Hrsrg. v. Prof. Fel. Krueger. I. Bd. I. Heft) Leipzig, W. Engelmann, 1915, str. X+232. M. 9.

Martinengo Cesaresco Evelina. Il posto degli animali nel pensiero umano. Milano, fratelli Treves, 1913, str. XI. 307. L. 8.

Braunshausen N. Dr. Einführung in die experimentelle Psychologie. (Aus Natur und Geisteswelt. Bd. 484). Leipzig, B. G. Teubner, 1915, str. IV+111 z 17 ilustracyami. M. 1.

Gutherlet Constantin Dr. Experimentelle Psychologie mit besonderer Berücksichtigung der Pädagogik. Paderborn, F. Schöningh, 1915, str. V+367. M. 6-80.

Campbell Gilb. W. Fiktives in der Lehre von den Empfindungen. Eine Studie aus dem Problemkreis der „Philosophie des Als ob“. Mit einem Geleitwort v. H. Vaihinger. Berlin, Reuther u. Reichard, 1915, str. 81. M. 1-80.

Winkler Ferd. Dr. Über das Zustandekommen von Mitempfindungen. (Aus dem philosophischen Institute der Universität Wien). Wien, M. Breitenstein, 1915, str. 28. M. 0-60.

Hauer F. v. Beiträge zur Theorie der Farbeempfindungen. (Aus: Sitzungsber. d. k. Akademie der Wissenschaften). Wien, A. Hölder, 1914, str. 23. M. 0-78.

Brühl Norb. Pat. C. SS. R. Die spezifischen Sinnesenergien nach Joh. Müller im Lichte des Tatsachen. Fulda, Actiendruckerei, 1915, str. VIII+105. M. 1-80.

a

Kramář jun. Udalrich Prof. Dr. Neue Grundlagen zur Psychologie des Denkens, Brünn, C. Winiker, 1914, str. 127. M. 3.

Bobertag Otto. Über Intelligenzprüfungen nach der Methode von Binet u. Simon. (Aus: Zeitschrift f. angew. Psychologie u. psychol. Sammelersforschung). Leipzig, J. A. Barth, 1914, str. II+175. M. 4.

Ruckhaber Erich. Das Gedächtnis u. die gesamte Denktätigkeit eine Funktion des Muskelsystems. Berlin, Psychologisch-soziolog. Verlag, 1915, str. 173. M. 3.

Ruckhaber E. Die Steigerung des Gedächtnisses und der Denkfähigkeit. Berlin, Psychologisch-soziologischer Verlag, 1915, str. 64. M. 0.75.

Suter Jul. Dr. Zur Theorie der Aufmerksamkeit. Zürich, Gebr. Seemann u. Co, 1914, str. 116. M. 2.50.

Petrescu Nicol Dr. Die Denkfunktion der Verneinung. Eine krit. Untersuchung. Leipzig, B. G. Teubner, 1914, str. VII+81. M. 2.

Ponzo Mario dott. Sui processi di riconoscimento e di denominazione di oggetti e di figure in adulti e in allievi delle scuole elementari: ricerche sperimentali ed osservazioni. Bologna, stab. poligrafico Emiliano, 1914, str. 47.

Ponzo Mario dott. Il metodo pneumografico nella analisi psicologica dei processi di riconoscimento e di denominazione, e di quelli associativi. Savigliano, tip. N. Galimberti, 1914, str. 14.

Damm Herm. Dr. Korrelative Beziehungen zwischen elementaren Vergleichsleistungen. Ein Beitrag zur psychologischen Korrelationsforschung. (Zeitschrift f. angewandte Psychologie u. psychol. Sammelersforschung. Beiheft 9). Leipzig, J. A. Barth, 1914, str. IV+84. M. 2.60.

Lehmann Alfr. Die Hauptgesetze des menschlichen Gefühlslebens. 2. völlig umgearb. Aufl. Leipzig, O. R. Reisland, 1914, str. VIII+421 z 19 ryc. M. 11.

Friederici Hugo Dr. Über die Wirksamkeit der sukzessiven Attention. Ein Beitrag zur Lehre vom Willen. (Untersuchungen zur Psychologie und Philosophie. II. Bd.). Leipzig, Quelle und Meyer, 1913, str. VIII+88. M. 3.

De Unamuno Miguel Del sentimento tragico della vita. Parte I. Traduzione dal manoscritto, a cura di G. Beccari, con prologo inedito dell'autore. Milano, libr. ed. Milanese, 1914, str. 142. L. 2.50.

Besmer Jul. S J. Das menschliche Wollen. (Stimmen aus Maria-Laach. 118. u. 119. Ergänzungsheft). Freiburg i. B. Herder, 1915, str. VIII+276. M. 5.

Gans M. E. Dr Zur Psychologie der Begriffs-metaphysik. Wien, W. Braumüller, 1914, str. 75. M. 2.

Schulz Bernh. Geh. Med. R. Dr. Das Bewusstseinsproblem vom psychologischen, positivistischen, erkenntnistheoretisch-logischen, metaphy-

b

sischen u. biologischen Standpunkt. Wiesbaden, J. F. Bergmann, 1915, str. V+86. M. 3.60.

Martin Lillien J. Dr. Ein experimenteller Beitrag zur Erforschung des Unterbewussten. Leipzig, J. A. Barth, 1915, str. VI+164. M. 5.

Jelgersma C. Prof. Unbewusstes Geistesleben. (Internationale Zeitschrift f. ärztliche Psychoanalyse. 1914. 1. Heft). Wien, Heller u. Co., 1914, str. 33. M. 1.50.

Di Lauro Eugenia prof. Il mimetismo psichico. Napoli, tip. F. Lubrano, 1913, str. 10.

Dubois Paul Prof. Dr. Über den Einfluss des Geistes auf den Körper. 6. Aufl. (Aus dem Franz. übers. v. Dr. E. Ringier). Bern, A. Franke, 1914, str. 108. M. 1.

Piorkowski Curt. Dr. Beiträge zur psychologischen Methodologie der wirtschaftlichen Berufseignung. (Zeitschrift f. angewandte Psychologie u. psychol. Sammelersforschung. Beiheft 11). Leipzig, J. A. Barth, 1915, str. VII+84. M. 3.

Saggi sulla psicologia dell'alpinista: raccolta di autobiografie psicologiche di alpinisti viventi, a cura di Adolfo Hess con introduzione di Enrico Steinitzer: La psicologia dell'alpinismo. Torino, S. Lattes e C., 1914, str. XI—611. L. 4.50.

Hellwig Albert Dr. Zur Psychologie der richterlichen Urteilsfindung. (Aus: Der Gerichtssaal). Stuttgart, F. Enke, 1914, str. 62. M. 2.

Winkler Ferd. Dr. Studien über Wahrnehmungstäuschungen. Wien, M. Breitenstein, 1915, str. 106. M. 2.

Specht Wilhelm. Wahrnehmung und Halluzination. Leipzig, W. Engelmann, 1914, str. VI+147. M. 5.

Herzig E. Dr. Zwangsvorstellung und Halluzination. (Sammlung Natur und Kultur. Nr. 8). München, Verlag Natur und Kultur, 1915, str. 146. M. 1.20.

Familler Ignaz Pfr. Dr. Das Heiligenleben in der modernen Psychopathographie. Eine psychologische Abwehrstudie. Regensburg, F. Pustet, 1915, str. 224. M. 3.

Miliano Nicolao dott. Psicologia del misticismo: la psicopatia sessuale dei religiosi. Napoli, tip. A. Tocco, 1914, str. 162. L. 1.50.

Gemelli Augustinus Doz. Dr. O. M. Skrupulosität und Psychasthenie. Psychopathologische Studien vorzüglich für Beichtväter. (Nach d. latein. Original deutsch bearb. v. Pater Benno Linderbauer). Regensburg, F. Pustet, 1915, str. 312. M. 3.50.

Boutan L. Les deux méthodes de l'enfant. Bordeaux, A. Saignac et Cie., 1914, str. 146.

Messer Aug. Prof. Dr. Die Apperzeption als Grundbegriff der pädagogischen Psychologie. Berlin, Reiter u. Reichard, 1915, str. IX+144. M. 2.40.

Biadani Paolo. La simpatia: come si svolge e come si educa nei bambini. Prato, tip. Pratese, Bruschi, 1914, str. 132.

a

Czerny Ad. Prof. Die Entstehung u. Bedeutung der Angst im Leben des Kindes. (Beiträge zur Kinderforschung u. Heilerziehung. 121. Heft). Langensalza, H. Beyer u. Söhne, 1915, str. 13. M. 0'25.

Lobsien Marx. Die experimentelle Ermüdungsforschung. (Beiträge zur Kinderforschung u. Heilerziehung. Beihefte zur „Zeitschrift f. Kinderforschg.“ 108. Heft). Langensalza, H. Beyer u. Söhne, 1914, str. VIII+160. M. 2'70.

Cano-Lintas Antonio. L'educazione dell' attenzione. Roma-Milano, soc. ed. Dante Alighieri, 1914, str. 159.

D'Alfonso N. R. L'insegnamento e la vita. Roma, tip. Unione ed., 1915, str. 15.

Göttler Jos. Prof. Dr. System der Pädagogik in Leitsätzen für Vorlesungen. Kempten, J. Kösel, 1915, str. VIII+145. M. 3.

Hassmann's allgemeine Erziehungslehre für Lehrer- u. Lehrerinnen-Bildungsanstalten. Neu bearb. v. Rat. Fr. Gerh. Karl Kahl. 8. Aufl. Wien, Friese u. Lang, 1915, str. VI+160. geb. in Leinw. M. 2'60.

Holmes E. A. G. Das Montessori-System der Erziehung. (Die Arbeitsschule in Italien). Hrsg. vom „Board of education“. London, Frei übers. v. Arth. Ripper. Brünn-Leipzig, Hahn, 1914, M. 0'40.

Foerster Fr. W. Prof. Schule und Charakter. Moral pädagogische Probleme des Schullebens. 12. verm. Aufl. Zürich, Schulthess u. Co., 1914, str. 492. M. 6.

Burger Eduard Prof. Dr. Arbeitspädagogik. Geschichte, Kritik, Wegweisung. Leipzig, W. Engelmann, 1914, str. XII+607 i 34 reprodukcij. M. 17.

Budde Gerh. Dr. Priv. Doz. Noologische Pädagogik. Entwurf einer Persönlichkeitspädagogik auf der Grundlage der Philosophie Rudolf Euckens. Langensalza, H. Beyer u. Söhne, 1914, str. VIII+436. M. 9.

Sallwürk Ernst v. Dr. Die Schule des Willens als Grundlage des gesamten Erziehung. Langensalza, H. Beyer u. Söhne, 1915, str. VIII+546. M. 10.

Kappert Herm. Dr. Psychologische Grundlagen des neu sprachlichen Unterrichts. (Pädagogische Monographien, 15. Bd.). Leipzig, O. Nemann, 1915, str. VII+112. M. 2'50.

Kerschensteiner Georg. Charakterbegriff und Charaktererziehung. 2. verb. u. erweit. Aufl. Leipzig, B. G. Teubner, 1915, str. XI+267. M. 2'60.

Weimer Herm. Realgymn.-Dir. Prof. Geschichte der Pädagogik. 4. verm. u. verb. Aufl. (Sammlung Göschen, Nr. 145). Berlin, G. J. Göschen, 1915, str. 160. M. 0'90.

Brun Rud. Dr. Die Raumorientierung der Ameisen u. das Orientierungsproblem im allgemeinen. Eine kritisch-experimentelle Studie; zugleich ein Beitrag zur Theorie der Mneme. Jena, G. Fischer, 1914, str. VIII+234. M. 6.

b

Bergmann Emil Priv. Doz. Geschichte der Ästhetik u. Kunstphilosophie. Ein Forschungsbericht. Leipzig, Veit u. Co., 1914, str. 40. M. 1'20.

Hausenstein Wilh. Vom Künstler und seiner Seele. 4 Vorträge, Heidelberg, R. Weissbach, 1914, str. 94. M. 2'50.

Schelling F. W. J. Über das Verhältnis der bildenden Künste zur Natur. Gedanken über Malerei. Hrsg. u. eingeleitet v. Prof. Dr. L. Kuhlenbeck. (Universal-Bibliothek, Nr. 5777). Leipzig, Ph. Reclam jun., 1915, str. 100. M. 0'20.

Verworn Max. Ideoplastische Kunst. Ein Vortrag. Jena, G. Fischer, 1914, str. III+74 i 71 reprod. M. 1'50.

Katz David. War Greco astigmatisch? Eine psychol. Studie zur Kunstwissenschaft. Leipzig, Veit u. Co., 1914, str. 48. M. 1'50.

Eichler Emil. Kunst u. Leben. Allerlei Betrachtungen eines Malers u. Philosophen. Falkenstein, H. Mann, 1915, str. VIII+108.

Hamburger M. Das Form-Problem in der neueren deutschen Ästhetik u. Kunsttheorie. (Beiträge zur Philosophie. 7. Bd.). Heidelberg, Carl Winter, 1915, str. X+159. M. 4'40.

Pflüger Jul. Die Formschönheit einfacher geometrischer Gebilde. Bausteine zu einer wissenschaftl. Ästhetik. Stuttgart, J. B. Metzler, 1915, str. 47. M. 2'80.

Diamanti Erasmo prof. Se il sublime esista in sé, o esista solo il bello che a singoli individui per fatti fisiologici sembra distinguersi da esso. Veroli, tip. Reali. 1914, str. 32.

Lipps Thdr. Prof. Der Streit über die Tragödie. (Beiträge zur Ästhetik). Leipzig, L. Voss, 1915, str. V+79. M. 2.

D'Alfonso N. R. Note psicologiche, estetiche e criminali ai drammi di G. Shakespeare: Macbeth, Amleto, Re Lear, Otello. Macerata, s. tip., str. 192. L. 5.

Roetschi Rob. Dr. Das ästhetische Wert des Komischen u. das Wesen des Humors. Eine psychol. Skizze. (Neue Berner Abhandlungen zur Philosophie u. ihrer Geschichte. 4. Heft). Bern, A. Francke, 1915, str. 116. M. 2'40.

Bernstein Xenja Dr. Die Kunst nach Wilh. Wundt. Nürnberg, Heerdegen u. Barbeck, 1914, str. VIII+107. M. 2.

Schnyder Otto. Grundzüge einer Philosophie der Musik. Frauenfeld, Huber u. Co., 1915, str. X+150. M. 2'80.

Schüz A. Dr. Zur Ästhetik der Musik. Das Wesen der Musik u. ihre Beziehungen zum gesamten Geistesleben. Stuttgart, C. Grüniger, 1914, str. IV+346. M. 4.

Camiolo Arcangelo. Esthétique musicale: essai sur les lois psychologiques de l'intonation et de l'harmonie expliquées par les comparaisons des mouvements et des rythmes vibratoires. Caltanissetta, tip. Ospizio prov. di beneficenza, 1913, str. XII. 299.

Schaefer Karl L. Prof. Einführung in die Musikwissenschaft auf physikalischer, physiologischer u. psychologischer Grundlage. (Hand-

a

bücher der Musiklehre). Leipzig, Breitkopf u. Härtel, 1915, str. XII+165 z 74 ryc. M. 4.

Fegerl Joh. Gymn.-Prof. Die Tonsysteme. Ein Beitrag zur musikalischen Akustik. Mit Unterstützung d. kais. Akademie d. Wiss. in Wien aus der Erbschaft Czermak. Wien, A. Holzhausen, 1915, str. VIII+56 z 7 ryc. M. 2·50.

Dühring E. Dr. Der Wert des Lebens. Eine Denkerbetrachtung im Sinne heroischer Lebensauffassung. 7. wiederum durchgearb. Aufl. Leipzig, O. R. Reisland, 1916, str. XII+511. M. 7.

Albrecht Gerh. Dr. Eugen Dührings Wertlehre. Nebst einem Exkurs zur Marxschen Wertlehre. Jena, G. Fischer, 1914, str. III+66. M. 1·80.

Liebert Arth. Das Problem der Geltung. (Kantstudien. Ergänzungshefte, Nr. 32). Berlin, Reuther u. Reichard. 1914. str. VI+262. M. 8.

Nelson Leonard. Ethische Methodenlehre. Leipzig, Veit u. Co., 1915, str. VII+72. M. 4.

Hilber Heinrich. Ueber Willenseinheit bei Arbeitsgemeinschaft u. Arbeitsteilung. Als Vorarbeit zu einer Ethik. Leipzig, G. Fock, 1914, str. VII+142. M. 2·50.

Görland Alb. Ethik als Kritik der Weltgeschichte. (Wissenschaft und Hypothese, Bd 19). Leipzig, B. G. Teubner, 1914, M. 7·50.

Scholz Heinrich Priv. Doz. Dr. Politik und Moral. Eine Untersuchung über den sittlichen Charakter der modernen Realpolitik. (Perthes' Schriften zum Weltkrieg. 6. Heft). Gotha, F. A. Perthes, 1915, str. VI+42. M. 0·60.

D'Alfonso N. R. L'antica e la nuova morale: comunicazione preventiva. Roma, Athenium, 1914, str. 23. L. 1.

Cathrein Vikt. S. J. Die Einheit des sittlichen Bewusstseins der Menschheit. Eine ethnograph. Untersuchung. 3 Bde. Freiburg i. B., Herder, 1914, str. XII+694; IX+653; VIII+592. M. 36.

Morselli Emilio. La morale e la religione. Livorno, R. Giusti, 1914, str. 162. L. 1·50.

Limentani Ludovico. La morale della simpatia. Genova, A. F. Formiggini, 1914. str. XVI—160. L. 4.

Müller-Lyer F. Die Entwicklungsstufen der Menschheit. Eine systemat. Soziologie in Überblicken u. Einzeldarstellgn. 2. Bd. Phasen der Kultur u. Richtungslinien des Fortschritts. Soziologische Überblicke. 2. Aufl. München, A. Langen, 1915, str. XVI+396. M. 6.

Barth Paul Prof. Dr. Die Philosophie der Geschichte als Soziologie. 1. Teil. Grundlegung u. krit. Übersicht. 2., durchgeseh. u. sehr erwei. Aufl. Leipzig, O. R. Reisland, 1915, str. XII+821. M. 14.

Unruh C. M. v. Geh Reg. R. Zur Biologie der Sozialwirtschaft. Grundlinien f. den inneren Ausbau des sozialen Staates. Leipzig, F. Meiner, 1914, str. XII+206. M. 6.

Martinelli Giovanni. L'istinto del predominio: intuizione del naturalismo storico. S. Maria, C. V. F. Cavotta, 1914, str. 150. L. 3·50.

b

Cesarini-Sforza W. Introduzione alla filosofia del diritto. Parma, L. Battei, 1913, str. 29. L. 1·50.

Miceli Vincenzo prof. Principi di filosofia del diritto. Milano, società ed. libraria, 1914, str. XI. 891. L. 9.

Binder Jul. Prof. Dr. Rechtsbegriff u. Rechtsidee. Bemerkungen zur Rechtsphilosophie Rudolf Stammers. Leipzig, A. Deichert Nachf., 1915, str. XVI+316. M. 9.

Cesarini-Sforza W. Il concetto del diritto e la giurisprudenza integrale. Milano, Società ed. libr. 1913, str. VII. 217. L. 5.

Gomperz H. Philosophie des Krieges im Umrissen. Gotha, Friedr. Andr. Perthes A. G.

Witte Reinh. Superint. Das Problem des Krieges für die christl. Weltanschauung. Leipzig, G. Strübing, 1916, str. 37. M. 0·50.

Kronfeld E. M. Dr. Der Krieg im Aberglauben und Volksglauben. Kulturhistorische Beiträge. München, H. Schmidt, 1915, str. 270. M. 2·50.

Ruland Ludw. Prof. Dr. Krieg u. Moral. Vortrag. Paderborn, F. Schöningh, 1915, str. 23. M. 0·50.

Kreibitz Jos. Klem. Gedanken über Moral und Krieg. Wien, W. Braumüller, 1915, str. 46. M. 1.

Heyde Ludw. Dr. Der Krieg u. der Individualismus. Jena, G. Fischer, 1915, str. 24. M. 0·75.

Jerusalem Wilhelm. Der Krieg im Lichte der Gesellschaftslehre. Stuttgart, F. Enke, 1915, str. VII+116. M. 3.

Bonitz Hugo. Krieg und Volkserziehung. Leipzig, Julius Klinkhardt, 1915, str. 35. M. 0·70.

Ziegler Theob. Prof. Dr. Der Krieg als Erzieher. Vortrag. Frankfurt a. M., Knauer. 1914, str. 8. M. 0·10.

Busetto Andrea. Nazionalismo, guerra e democrazia, con un proemio su „L'elogio della guerra“, ed un appendice. Venezia, tip. ed. L'Avanguardia nazionalista, 1914, str. 101.

Frischeisen-Köhler Max. Das Problem des ewigen Friedens. Betrachtungen über das Wesen und die Bedeutung des Krieges. Berlin, Mittler u. Sohn, 1915, str. 48. M. 1.

Scholz Heinrich Priv. Doz. Dr. Der Idealismus als Träger des Kriegsgedankens. (Perthes' Schriften zum Weltkrieg. 3. Heft). Gotha, F. A. Perthes, 1915, str. VII+29. M. 0·60.

Wundt Wilhelm. Die Nationen und ihre Philosophie. Ein Kapitel zum Weltkrieg. Leipzig, A. Kröner, 1916, str. 154. geb. in Leinw. M. 1·20.

Brischar K. M. Welttragödie. Der Krieg vom Standpunkte der Ethik u. des Mammons. Leipzig, M. Spohr, 1915, str. 28. M. 0·80.

Verworn Max. Die biologischen Grundlagen der Kulturpolitik. Eine Betrachtung zum Weltkriege. Jena, G. Fischer, 1915, str. III+57. M. 1·20.

Finkbeiner Ernst. Der Kultursinn des Weltkriegs. Tübingen, Kloeres, 1915, str. 48. M. 0·80

a

Scheler Max. Der Genius des Krieges u. der deutsche Krieg, 2.—4. Tausend. Leipzig, Verlag der weissen Bücher, 1915, str. XIII+445. M. 5.

Haeckel Ernst. Ewigkeit, Weltkriegsgedanken über Leben und Tod, Religion und Entwicklungslehre. Berlin, Georg Reimer, 1915, str. 128. M. 1'50.

Voss A. Über die mathematische Erkenntnis. (Die Kultur der Gegenwart. III. Teil. 1. Abtlg. III. Lfg.). Leipzig, B. G. Teubner, 1914, str. VI+148.

Dingler Hugo Priv. Doz. Dr. Das Prinzip der logischen Unabhängigkeit in der Mathematik zugleich als Einführung in die Axiomatik. München, Th. Ackermann, 1915, str. VIII+164. M. 5.

Verweyen J. M. Naturphilosophie. (Aus Natur und Geisteswelt. 491. Bd.). Leipzig, B. G. Teubner, 1915, str. VI+113. M. 1.

Geysler Jos. Prof. Dr. Allgemeine Philosophie des Seins und der Natur. Münster, H. Schönigsh, 1915, str. VIII+479. M. 8'40.

Wiesner J. v. Naturwissenschaftliche Bemerkungen über Entstehung und Entwicklung. (Sonderabdruck aus: Sitzungsberichte d. k. Akademie d. Wissenschaften). Wien, A. Hölder in Komm., 1915, M. 0'55.

Cohen Hermann. Der Begriff der Religion im System der Philosophie. (Philosophische Arbeiten, herausg. v. Herm. Cohen u. Paul Natort. X. Bd. 1. Heft). Giessen, A. Töpelmann, 1915, str. VIII+164. M. 5.

Oesterreich Konst. Priv.-Doz. Dr. Die religiöse Erfahrung als philosophisches Problem. (Philosophische Vorträge, veröffentlicht v. der Kantgesellschaft. Nr. 9.). Berlin, Reuter u. Reichard, 1915, str. 54. M. 1.

Heinzelmann Gerh. Lic. Prof. Die erkenntnistheoretische Begründung der Religion. Ein Beitrag zur religions-philosoph. Arbeit der gegenwärt. Theologie. Antrittsvorlesung. Basel, Helbing u. Lichtenhahn, 1915, str. 48. M. 1'20.

Maresca Mariano dott. Di due opposti atteggiamenti della filosofia moderna rispetto alla religione. Napoli, tip. ed. La nuova Riforma, 1913, str. 15.

Bund Hugo. Die Naturwissenschaft als Stützpunkt des religiösen Glaubens. Mit einem Vorwort zur Kant-Frage. Berlin, C. Hause, 1915, str. 231. M. 4.

Carabellese Pantaleo. L'essere e il problema religioso, a proposito del „Conosci te stesso“, di B. Varisco. Bari, G. Laterza, 1914, str. XIV. 256. L. 4.

Saitta Giuseppe. La personalità di dio e la filosofia dell'immanenza: saggio storico-filosofico. Fano, soc. tip. Cooperativa, 1913, str. 50. L. 1.

Wirz Hans Pfr. Die Psychologie des Gebets unter der Lebensgestaltung der Gegenwart. Haarlem, de Erven F. Bohn, 1914, (Leipzig, O. Harrassowitz), str. VII+136. M. 5.

b

Beth Karl Dr. Prof. Religion und Magie bei den Naturvölkern. Ein religionsgeschichtl. Beitrag zur Frage nach den Anfängen der Religion. Leipzig, B. G. Teubner, 1914, str. XII+238. M. 5.

Berger Hans Dr. Die religiösen Kulte der französischen Revolution u. ihr Zusammenhang mit den Ideen der Aufklärung. (Diss.). Freiburg i. B., 1914, str. 96. M. 1'30.

Scheler Max. Abhandlungen und Aufsätze. 2 Bde. (str. XI+368 i 411). Leipzig, Verlag der weissen Bücher, 1915, M. 12.

Shorey Paul Prof. Nationale Kultur u. klassische Bildung. Vortrag. Wien, C. Fromme, 1915, str. 22. M. 0'50.

Dyroff Adolf Prof. Dr. Was bedeutet „Kulturvolk“? Nietzsche u. der deutsche Geist. Zwei Aufsätze. Bonn, P. Hanstein, 1915, str. 51. M. 0'80.

Hoche A. Prof. Der Einzelne und seine Zeit. (Freiburger wissenschaftliche Gesellschaft, Heft 3). Freiburg i. B., Speyer u. Kaerner, 1915, str. 39. M. 1.

Ziegler Theob. Menschen und Probleme. Reden, Vorträge und Aufsätze. Berlin, G. Reimer, 1914, str. IX+424. M. 7.

Boas Franz. Kultur und Rasse. Leipzig, Veit u. Co., 1914, str. VIII+256. M. 5.

Horten M. Prof. Die kulturelle Entwicklungsfähigkeit des Islam nach geistigem Gebiete. Bonn, F. Cohen, 1915, str. 32. M. 1'20.

Hönig Berthold Kritik der geistigen Kultur u. Ziele der Menschheit. Wien, A. Holzhausen, 1915, str. 63. M. 1.

Wiese Leop v. Gedanken über Menschlichkeit. München, Duncker u. Humblot, 1915, str. XIV+126. M. 3.

Rademacher Arnold. Die Vaterlandsliebe nach Wesen, Recht und Würde. Köln, J. P. Bachem, M. 1'50.

Cajafa Antonietta La donna è uguale all'uomo?: appunti fisio-psicologici e osservazioni di vita pratica. Torino, S. Lattes e C., 1914, str. 112. L. 2.

Salvadori Guglielmo. Il dolore nella vita greca. Scansano, tip. degli Olmi, di C. Tessitori, 1914, str. 39.

WIADOMOŚCI WYDAWNICZE.

Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce. Wydawnictwo to zapowiedziane już poprzednio (Zob. Ruch filozoficzny IV. str. 136 a) zaczęło wychodzić podczas wojny. Ukazał się mianowicie tom I. w dwóch częściach, z których pierwsza, obejmująca str. 1—188 wyszła w r. 1915, a druga obejmująca str. 189—331, w r. 1917. (Nakład Akademii Umiejętności w Krakowie; skład główny w księgarni G. Gebethnera i Sp. tamże).

Biblioteka filozofów polskich. Taki jest tytuł wydawnictwa, które uchwaliła wydawać Kom-

a

sy do badania historii filozofii w Polsce. Pierwszy tom obejmie „Rady przyjacielskie młodemu ucznielowi nauk i filozofii“ J. K. Szaniawskiego, wydane po raz pierwszy 1805.

Zmiany w redakcyi „Przeglądu filozoficznego“. Redakcyę „Przeglądu“ osieroconą skutkiem śmierci Władysława Weryhy objął Prof. Dr. Jan Łukasiewicz przy współudziale Warszawskiego Instytutu Filozoficznego. Filia Redakcyi we Lwowie: Prof. Dr. Kazimierz Twardowski. Jako wydawcy podpisują pismo Dr. Tadeusz Kotarbiński i Dr. Adam Zielenicyk. — Obejmując z zeszytem 4. tomu XIX. (1916) kierownictwo „Przeglądu filozoficznego“, nowa redakcyja oświadczyła, iż programem jej będzie: „służyć w dalszym ciągu celom, którym ten powszechny organ polskiej myśli filozoficznej służył dotychczas wedle wskazań i dążeń ś. p. Władysława Weryhy, w szczególności zaś dawać wyraz rodzimej twórczości na tem polu bez różnicy poglądów i kierunków“.

Wydawnictwa Polskiego Tow. filozoficznego znajdują się obecnie na składzie głównym we Lwowie w „Książnicy Polskiej Tow. nauczycieli szkół wyższych“ a nie — jak przedtem — w Księgarni pod firmą H. Altenberg G. Seyfarth E. Wende i Sp. — Tom I. tych wydawnictw (Hume Badania dotyczące rozumu ludzkiego w przekładzie polskim J. Łukasiewicza i K. Twardowskiego) zupełnie w handlu księgarskim wyczerpany wyjdzie niebawem w drugim wydaniu, którego druk jest już na ukończeniu.

Redakcyja czasopisma „Scientia“ rozpoczęła w tomie XVII. (1915) swego wydawnictwa ankietę w sprawie przyczyn wojny, zapraszając do wypowiedzenia zdania w tej mierze wybitnych polityków i uczonych obu stron wojujących jakoteż państw neutralnych. Ankieta ta, w której z filozofów wzięli udział Lévy-Bruhl, Wilhelm Wundt i Eugeniusz Rignano, została ukończona w tomie XVIII.; zarazem została wprowadzona do czasopisma, zajmującego się dotąd wyłącznie „syntezą naukową“, nowa rubryka, której przedmiotem są aktualne kwestye etnograficzne, ekonomiczne, socyologiczne itp. w związku z obecną wojną. Skutkiem tego rozszerzenia pierwotnego programu i zabarwienia politycznego, jakiego nabrała odpowiedzialność za charakter pisma, nastąpiły też zmiany w jego kierownictwie: dotychczasowy komitet redakcyjny, w skład którego wchodził profesorowie G. Bruni, A. Dionisi, F. Enriques, A. Giardina i E. Rignano, ustąpił, a na czele pisma stanął jako wyłączny redaktor i wydawca Eugeniusz Rignano.

Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Philosophie und Soziologie przestała wychodzić. Ostatni zeszyt (XL. 4.) ukazał się w grudniu 1916. Wydawcy i nakładca, oznajmiając fakt ten czytelnikom, podają jako jego przyczynę: niemożność utrzymania międzynarodowego cha-

b

rakteru pisma, spowodowaną przez wojnę światową. „Vierteljahrsschrift“ wychodziła przez lat 40 (od r. 1876). Wydawcami jej byli w tym czasie: Ryszard Avenarius, K. Goering, M. Heinze, Wilhelm Wundt, Alojzy Riehl, Ernest Mach, Fr. Carstanjen, O. Krebs, P. Barth, Fr. Jodl, F. Krueger.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik została na razie z powodu trudności technicznych zawieszona. Ostatni zeszyt (zeszyt 2. tomu 165.) ukazał się w wrześniu b. r. Nakładca zastrzegł sobie wznowienie pisma po nastaniu stosunków normalnych. — „Zeitschrift“ była najstarszym czasopismem filozoficznym w Niemczech. Założona w r. 1837 jako „Zeitschrift für Philosophie und spekulative Theologie“ przez Emanuela Hermana Fichtego, wychodziła pod tym tytułem i pod kierownictwem założyciela do r. 1846. W r. 1847 ukazał się tom 17. pod zmienionym tytułem „Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik“. Redaktorami byli od tego tomu począwszy Fichte i Ulrici, a po śmierci Fichtego (1879) sam Ulrici († 1884). Następami jego w redakcyi czasopisma byli: G. Thiele, A. Krohn, R. Falckenberg, H. Siebeck, J. Volkelt, L. Busse, H. Schwarz.

Zentralblatt für Psychologie und psychologische Pädagogik (mit Einschluss der Heilpädagogik) zaczęła wydawać w r. 1914 firma nakładowa C. Kabitzscha w Würzburgu. Czasopismo to, redagowane przez Dr. W. Petersa, informuje czytelników o współczesnym ruchu psychologicznym, podając krótkie streszczenia dzieł i rozpraw z dziedziny psychologii.

Katalogi. Katalog antykwaryczny Nr. 470 Firmy Gustaw Fock w Lipsku, wydany w roku 1915, zawiera przeszło 8000 tytułów dzieł filozoficznych, pochodzących po części ze spuścizny po zmarłym Profesorze filozofii w Gracu, Stefanie Witaseku. — F. A. Brockhaus, Lipsk, Querstr. 16.: Philosophie und Psychologie. — H. Hugendubel, Monachium, Salvatorstr. 18.: Antiquariatskatalog Nr. 91: Philosophie. 2102 tytułów. — Friedrich Meyer, Lipsk, Teubnerstr. 16, Antiquariatskatalog, Nr. 132 zawiera m. i. tytuły dzieł filozoficznych. — Tenże, Antiquariats-Katalog Nr. 133, Abteilung I.: Die Philosophie der alten Welt. Klassische Philologie. Kulturgeschichte; Abteil. II.: Wilhelm Windelband. Immanuel Kant. Neuere Philosophie und deren Geschichte; 1327 tytułów dzieł pochodzących ze spuścizny po Wilhelmie Windelbandzie. — Tenże, Antiquariats-Katalog Nr. 139/40 obejmuje m. i. działy: Kulturgeschichte i Philosophie. — Tenże, Antiquariats-Katalog Nr. 143: Philosophie und Pädagogik, 581 tytułów. — Otto Harrassowitz, Lipsk, Querstr. 14, Bücher-Katalog 376: Philosophie. Astrologie. Magie. Magnetismus. Pädagogik. 2408 tytułów. — Alfred Lorentz, Lipsk, Kurprinzstr. 10, Katalog 241: Wissenschaftliche Studienkataloge. Abteilung I. obejmuje m. i. działy: Philosophie i Pädagogik, zawierające razem 2457 tytułów.

WYKŁADY, ODCZYTY, REFERATY.

Akademia Umiejętności w Krakowie.

Wydział historyczno-filozoficzny: Dnia 18. stycznia 1915 sekretarz przedstawił pracę Dra Witolda Rubczyńskiego p. t.: „Zarys etyki“. — Dnia 15. listopada 1915 sekretarz przedstawił pracę Dra Aleksandra Szczepańskiego p. t.: „Przedmiot i zakres nauki społecznej o gospodarstwie“ oraz pracę Dra Tadeusza Brzeskiego p. t.: „O granicach ekonomii społecznej“. — Dnia 3. stycznia 1916 sekretarz przedstawił pracę Dra Władysława Horodyskiego p. t.: „Filozofia absolutu Hoene-Wrońskiego“. — Dnia 21. lutego sekretarz przedstawił pracę Ks. Dra Konstantego Michalskiego p. t.: „Tomizm w Polsce na przełomie XV. i XVI. wieku“. — Dnia 15. maja 1916 sekretarz przedstawił pracę Edwarda Stamma p. t.: „Pesymizm i optymizm, studium nad podstawami etyki czynnej rezygnacji“. — Dnia 20. listopada 1916 sekretarz przedstawił pracę Dra Henryka Elzenberga p. t.: „Podstawy metafizyki Leibniza“ oraz pracę Dra Władysława Horodyskiego p. t.: „Filozofia Lamberta w stosunku do rozwoju poglądów Kanta oraz do Bacona“. — Dnia 18. grudnia 1916 sekretarz przedstawił pracę Ks. Dra Konstantego Michalskiego p. t.: „Jan Buridanus i jego wpływ na filozofię scholastyczną w Polsce“. — Dnia 18. czerwca 1917 sekretarz przedstawił pracę Dra Maryana Falskiego p. t.: „Z psychologii czytania“. — Dnia 10. grudnia 1917 sekretarz przedstawił pracę Dra Aleksandra Birkenmajera p. t.: „Przyczynki do historii filozofii średniowiecznej“.

Wydział matematyczno-przyrodniczy: Dnia 4. maja 1914 czł. N. Cybulski przedstawił pracę p. R. Nussenblattówny p. t.: „Przyczynki do analizy wyboru wyobrażeń skojarzonych“. — Dnia 8. czerwca 1914 czł. A. Beck przedstawił pracę G. Bikellesa i L. Zbyszewskiego p. t.: „Wpływ środków nasennych i soli bromowych na pobudliwość kory mózgowej oraz na jej zdolność sumowania podniet“. — Dnia 6. lipca 1914 czł. N. Cybulski przedstawił pracę W. Radeckiego i W. Boguckiej p. t.: „O powstawaniu wyobrażeń na drodze dowolnej“. — Dnia 3. lipca 1916 czł. N. Cybulski przedstawił pracę Franciszka Czubałskiego p. t.: „Chemiczne podniety nerwów“.

Komisja historii filozofii w Polsce: IX. posiedzenie dnia 13. października 1915 p. Stefan Harassek: Kant w Polsce 1800—1830. — Czł. Ign. Chrzanowski podał ocenę pracy ks. Franciszka Gabryła p. t.: „Polska filozofia religijna w w. XIX.“ — Prof. Rubczyński scharakteryzował notaty bibliograficzne ś. p. Henryka Struwego do dzieł filozofii w Polsce w XV. i XVI. w. — X. posiedzenie dnia 21. lutego 1916 Ks. Dr. Konstanty Michalski: Podręczniki do nauki filozofii w Polsce u przełomu między XV. a XVI. wiekiem. (Rozdział z pracy

większej). — Dr. Władysław Horodyski: Kantyzm Hoene-Wrońskiego. — XI. Posiedzenie dnia 4. lipca 1916 czł. Tadeusz Grabowski: Teoria poezji od wieków średnich do epoki romantycznej w Polsce. — Dr. Jan Stanisław Bystron: Rozwój problemu socjologicznego w nauce polskiej. — XII. posiedzenie dnia 20. lutego 1917 Ks. Dr. Konstanty Michalski przedstawił projekt wyzyskania rękopisów Bibl. Jag., zawierających scholastyczne traktaty, w wydawnictwie analogicznym do „Bibliotheca selecta philosophiae et theologiae scholasticae“. — Prof. Witold Rubczyński przedłożył przedmowę do wydawnictwa: „Łowiczana rozmowy pretendentów do nieśmiertelności jako zabytek platonizującego naturalizmu“. — XIII. posiedzenie dnia 19. czerwca 1917 czł. Ludwik Birkenmajer: „Filozoficzne podłoże odkrycia Kopernika“. — XIV. posiedzenie dnia 27. listopada 1917. Dr. Stefan Harassek: „Zależność Gołuchowskiego od Chalybäusa“. — XV. posiedzenie dnia 23. kwietnia 1918 prof. Jan Czubek: Listy Trentowskiego do Nakwaskiego. — Dr. St. Kot: Miscellanea historyczno-filozoficzne*) do w. XVI.

Towarzystwo Przyjaciół Nauk Poznańskie. Wydział historyczno-literacki: Dnia 19. kwietnia 1915 Dr. Dobrzyńska-Rybieka: O systemie etycznym Kołłątaja. — Dnia 14. lutego 1916 Dr. Kazimierz Dreas: Libelta filozofia dziejów. — Dnia 1. maja 1916 Dr. Kazimierz Wize: Cywilizacja i etyka. — Dnia 20. listopada 1916 Ks. Dr. Kantak: De Bonalda analogie między rodziną a społeczeństwem.

Na walnym zgromadzeniu Towarzystwa dnia 11. kwietnia 1916 Dr. M. Sobeski wygłosił odczyt p. t. „Giambattista Vico, twórca filozofii historii“.

Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Wydział nauk antropologicznych, społecznych, historii i filozofii: Dnia 6. marca 1914 Władysław Biegański: Teoria poznania ze stanowiska zasady celowości. — W. Heinrich: Filozofia grecka do Platona (Rozwój zagadnień). — Dnia 14. stycznia 1916 Erazm Majewski: Teoria intersychiki. Mowa i dusza.

Na posiedzeniu wydziału nauk matematycznych i przyrodniczych dnia 9. marca 1916: St. Orłowski: „O urządzeniu ochronnym w psychice ludzkiej“.

*) Co znaczy wyrażenie „historyczno-filozoficzne“? Prawidłowo tylko tyle co „zarówno historyczne jak filozoficzne“ albo, jeśli ktoś woli, „historyczne i filozoficzne zarazem“, tak jak n. p. w tytule Wydziału „historyczno-filozoficznego“ Akademii Umiejętności. Zachodzi jednak przypuszczenie, że tutaj sło autorowi o Miscellanea z zakresu historii filozofii i że wyrażenia „historyczno-filozoficzne“ użył jako niewolniczego przekładu niemieckiego wyrażenia „geschichtsphilosophisch“ Zob. mój artykuł p. t. Wpływy niemieckie w polskiej terminologii filozoficznej Ruch filozoficzny I. 1911 str. 185—7.

a

Polskie Koło Naukowe powstało w styczniu 1916 w Moskwie. Prace „Koła“ odbywały się w dwóch sekcjach: matematyczno-przyrodniczej i humanistycznej. W sekcji matematyczno-przyrodniczej wygłoszono w r. 1916 m. i. następujące odczyty: 28. stycznia 1916 T. Klimowicz „Prawo Webera w fizjologii wrażliwości roślin“; 3. marca 1916 S. Leśniewski „Zagadnienie wolnego od sprzeczności systemu teorii mnogości“; dnia 3. listopada 1916 W. Sierpiński „Trudności współczesnej teorii mnogości“. Na wspólnych zebraniach obu sekcji: dnia 31. maja 1916 J. J. Boguski „O klasyfikacji nauk“; dnia 26. września 1916 (Posiedzenie poświęcone działalności naukowej ś. p. Wł. Weryhy) F. Kierski „Władysław Weryho, człowiek i dzieło“. S. Bobiński „Polska filozofia naukowa doby ostatniej“.

OBCHÓD KU CZCI R. BACONA.

Dnia 10. czerwca 1914 odbył się w Oxfordzie obchód siedemsetnej rocznicy urodzin Rogeryusza Bacona. (Zob. Ruch filozoficzny IV. str. 115, b). Obchód rozpoczął się odsłonięciem pomnika wielkiego franciszkanina, dęta Hope-Pinkera. Mowę łacińską wygłosił na tej uroczystości A. D. Godley, a hrabia Curzon objął pomnik w posiadanie i opiekę uniwersytetu. Nastąpił szereg przemówień, wygłoszonych przez delegatów. Po bankiecie, wydanym przez kierownika i członków kolegium Mertona uczestnicy uroczystości wysłuchali odczytu J. J. Thomsona, który mówił o teorii atomistycznej. Uroczystość zakończył festyn ogrodowy (Garden party), wydany przez Wadham College. — Z uroczystością połączona była wystawa, urządzona przez Bibliotekę bodleyańską, a obejmująca rękopisy i inne przedmioty, pozostające w związku z R. Baconem i jego epoką. — W uroczystości były reprezentowane: Biblioteka watykańska (Mgr. Ratti), Institut de France (Hrabia d'Haussonville), Uniwersytet paryski (Prof. Picavet), Uniwersytet w Cambridge (James Ward), Zakon Franciszkanów (Prowincjał Dr. P. Hickey i Prof. P. Robinson) oraz zakon Kapucynów (Zastępca prowincjała Abelrt i Brat Cuthbertht).

NEKROLOGIA¹⁾.

Dr. Bronisław Bandrowski, profesor gimnazjalny, członek Komitetu redakcyjnego Ruchu filozoficznego, ur. 27. V. 1879, zginął w Tatrach śmiercią tragiczną 27. VII. 1914. Był wychowankiem uniwersytetu lwowskiego, gdzie studyował filozofię i filologię klasyczną. W r. 1904

¹⁾ Nie mogąc z powodu braku miejsca podać w jednym numerze wspomnień pośmiertnych wszystkich zmarłych od lipca 1914 filozofów, podajemy je kolejno w szeregu następujących po sobie numerów w porządku chronologicznym, zaczynając od filozofów polskich.

b

został rzeczywistym nauczycielem gimnazjum II. w Rzeszowie. W r. 1905 otrzymał na podstawie dysertacji „O metodach badania indukcyjnego“ w uniwersytecie lwowskim stopień doktora filozofii „sub auspiciis imperatoris“. Rok 1905/6 spędził na studiach w Londynie i Getyndze. Po powrocie oddawał się pracy nauczycielskiej w gimnazjach lwowskich a nadto kształcił kandydatów na nauczycieli szkół średnich, hospitujących jego lekcje. Pracował w T. N. S. W., gdzie w r. 1909 był członkiem Zarządu Głównego, a od r. 1910 pomocnikiem redaktora „Muzeum“, organu Towarzystwa. Od początku istnienia Polskiego Towarzystwa Filozoficznego we Lwowie pracował w jego wydziale, przez czas jakiś jako sekretarz, i wygłosił w Towarzystwie w rozmaitych czasach ogółem 13 odczytów. Brał też udział czynny w Sekcji filozoficznej X. i XI. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich. Od lat kilku przygotowywał do druku obszerne dzieło z dziedziny psychologii myślenia, na podstawie którego miał się habilitować w uniwersytecie lwowskim na docenta psychologii i pedagogiki. Ogłosił drukiem m. i.: O metodach badania indukcyjnego. Szkic historyczno-krytyczny. Spraw. gimn. Franciszka Józefa we Lwowie za r. 1903/4 i osobna odbitka, Lwów, 1904. — O analizie mowy i jej znaczeniu dla filozofii. Spraw. gimn. II. w Rzeszowie za r. 1904/5 i osobna odbitka, Rzeszów, 1905. — Psychologiczna analiza zjawisk myślenia. Przegląd filozoficzny, X. 1907. — Przyczynki do psychologii pytania. I. Zjazd neurologów, psychiatrów i psychologów polskich, Warszawa, 1910. — Obecny stan badań eksperymentalnych nad psychologią myślenia. Ks. pamiątkowa XI. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich w Krakowie, 18.—22. lipca 1914. — Pamięć. Encyklopedia wychowawcza, t. VIII. Warszawa, 1912. — Psychologia wychowawcza. Tamże. — Psychologia na II. Zjeździe neurologów, psychiatrów i psychologów polskich. Ruch filozoficzny, III. 1913. — Wydział Polskiego Towarzystwa filozoficznego we Lwowie postanowił uczcić pamięć Dra Bandrowskiego przez wydanie wszystkich prac jego z dziedziny filozofii.

KSIĄŻKI NADESLANE REDAKCYI.

Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce. Tom I. Część I. Kraków, 1915. Część II. Tamże, 1917.

Baley S. Dr. Ueber Urteilsgeföhle. Lemberg, 1916.

Biegański Wł. Etyka ogólna. Warszawa, 1916.

Czeżowski T. Teorya klas. Lwów, 1918.

Dąbkowski Prz. Dr. Nauka prawa w szkołach wydziałowych i podwydziałowych Komisji Edukacyjnej. Lwów, 1915.

Harassek St. Kant w Polsce przed r. 1830. Kraków, 1916.

Jahrbuch der philosophischen Gesellschaft an der Universität zu Wien 1914 und 1915, Leipzig, 1916.

Leśniewski S. I. Logiczekskija razsuzdzenija. Petersburg, 1913.

Łukasiewicz J. O pojęciu wielkości. Warszawa, 1916.

Łukasiewicz J. Treść wykładu pożegnającego wygłoszonego w auli Uniwersytetu warszawskiego dnia 7. marca 1918. Warszawa, 1918.

Makarewicz J. Dr. Soziale Entwicklung der Neuzeit. Berlin und Leipzig.

Meinong A. Stephan Witasek zum Gedächtnis. Leipzig, 1915.

Meinong A. Ueber emotionale Präsentation. Wien, 1917.

Polski Miesięcznik Lekarski Rok II. Nr. 5 i 6. Kijów, maj i czerwiec 1917, Zeszyt poświęcony pamięci Władysława Biegańskiego.

Ochorowicz J. Pierwsze zasady psychologii. Warszawa, 1916.

Peretiatkowiez A. Dr. Literatura encyklopedyi i filozofii prawa w latach ostatnich. Kraków, 1916.

Pręgowski P. Dr. II. Zasady racjonalnego wy-

chowania narodowego. II. Filozofia w szkołach średnich ogólnokształcących. Warszawa-Lwów.

Radwan Wł. Ideał wychowawczy. Warszawa, 1916.

Rousseau J. J. Umowa społeczna. Przełożył i objaśnił Dr. A. Peretiatkowiez. Kraków, 1918.

Rozenfeld K. Dr. Dr. Władysław Biegański i jego działalność naukowo-lekarska. Kijów, 1917.

Rubczyński W. Zarys etyki. Kraków, 1916.

Smoluchowski M. Uwagi o pojęciu przypadku w zjawiskach fizycznych. Lwów, 1916.

Spinoza B. de. Dzieła. Przełożył Dr. I. Halpern. Warszawa, Tom I, 1914, Tom II, 1916.

Szumowski Wł. Parę słów o polskiej szkole filozoficzno-medycznej. Kijów 1917.

Tatarkiewicz Wł. Z dziejów filozofii na wszechnicy warszawskiej. Warszawa, 1916.

Titchener E. B. Początki psychologii. Przełożył Dr. Cz. Znamierowski. Warszawa, 1917.

Vrtel St. Dr. Organizacja bibliografii. W sprawie polskiego Instytutu bibliograficznego. Lwów, 1917.

Pamięci Władysława Weryhy. Warszawa, 1916.

Wołowicz L. Jeden z problemów psychoanalizy Freuda. Stryj, 1914.

Od Administracji.

Prenumeratorowie, którzy zapłacili w roku 1914 prenumeratę za cały rocznik IV. (1914) „Ruchu filozoficznego“, otrzymują niniejszy zeszyt październikowy a dalej zeszyt listopadowy i grudniowy — dopełniające ów rocznik — wraz z 3. i 4. zeszytem rocznika XVII. (1914) „Przeglądu filozoficznego“ za dopłatą 5 koron. Obecne koszty papieru i druku zmuszają Administrację za równo do ustanowienia tej dopłaty jakoteż do jaknajszybszego ustalenia wysokości nakładu pisma. Dlatego zeszyty listopadowy i grudniowy Ruchu filozoficznego będą wysłane tylko tym prenumeratorom, którzy uiszczą wspomnianą dopłatę. Zarazem uprasza się Prenumeratorów, którzy nie otrzymali 3. i 4. zeszytu „Przeglądu filozoficznego“ za rok 1914, by zechcieli o tem uwiadomić Administrację „Ruchu filozoficznego“ (pod adresem: Lwów, Uniwersytet).

SPIS RZECZY: Od Redakcyi. — Po czterech latach. — Sprawozdania: Prace z psychologii doświadczalnej. Tom III. (Stefan Błachowski). — Horodyski Wł. Z życia filozofa. Materyały rękopiśmienne do Trentowskiego. Część pierwsza. (Kazimierz Jaworski). — Poradnik dla samouków. Wydanie nowe. Tom I. (Tadeusz Czeżowski). — Die Philosophie der Gegenwart V. Literatur 1913. (Dr. Franciszek Smolka). — Przegląd czasopism: Przegląd filozoficzny, XVII.—XX. 1. — Scientia, Tom XVII. (Nr. XXXVI.) — Tom XVIII. — Isis, 1. 4. — Mind, 90. 91. 93.—96. — The philosophical Review, XXIII. 3—6. — The Journal of Philosophy, Psychology and scientific Methods, XI. 8—26. — Revue philosophique de la France et de l'Étranger, XXXIX, 6. 7. — Revue de Metaphysique et de Morale, XXII. 2. — Archive de Psychologie, XIV. 54. — Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik, 154, II.—159. — Archiv für systematische Philosophie, XX. 3. 4.—XXI. — Kantstudien, XIX. 3. 4—XX. — Logos, V. 2—3. Zapiski bibliograficzne. — Wiadomości wydawnicze. — Wykłady, odczyty, referaty. — Obchód ku czci R. Bacona. — Nekrologia. — Książki nadesłane Redakcyi. — Od Administracji.

Red. odpowiedzialny: Dr. M. Treter.

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie, Lindego 4.

Jahrbuch der philosophischen Gesellschaft an der Universität zu Wien 1914 und 1915, Leipzig, 1916.

Leśniewski S. I. Logiczeksija razsuzhdienja. Petersburg, 1913.

Łukasiewicz J. O. pojęciu wielkości, Warszawa, 1916.

Łukasiewicz J. Treść wykładu pożegnalnego wygłoszonego w auli Uniwersytetu warszawskiego dnia 7. marca 1918, Warszawa, 1918.

Makarewicz J. Dr. Soziale Entwicklung der Neuzeit. Berlin und Leipzig.

Meinong A. Steph. Leipzig, 1915. Ueb.

Meinong A. Ueb. Wien, 1917.

Polski Miesięcznik Kijów, maj i czerwiec, w pamięci Władysława

Ochorowicz J. P. Warszawa, 1916.

Peretiatkowicz A. i filozofii prawa w 1916.

Pręgoski P. Dr.

Prenumerata

cznik IV. (1914)

nikowy a dalej

wraz z 3. i 4.

dopłatą 5 koron

równy do ustanowionego

nakładu pisma. Będą wysłane

Zarazem uprasza się o

„Przeglądu filozoficznego”

nistracyę „Ruch”

SPIS RZECZY: Od Redakcyi. — Po czterech latach. — Sprawozdania: Prace z psychologii doświadczalnej. Tom III. (Stefan Błachowski). — Horodyski Wł. Z życia filozofa. Materyały rękopiśmienne do Trentowskiego. Część pierwsza. (Kazimierz Jaworski). — Poradnik dla samouków. Wydanie nowe. Tom I. (Tadeusz Czeżowski). — Die Philosophie der Gegenwart V. Literatur 1913. (Dr. Franciszek Smolka). — Przegląd czasopism: Przegląd filozoficzny, XVII.—XX. 1. — Scientia, Tom XVI. (Nr. XXXVI). — Tom XVIII. — Isis, I. 4. — Mind, 90. 91. 93.—96. — The philosophical Review, XXIII. 3—6. — The Journal of Philosophy, Psychology and scientific Methods, XI. 8—26. — Revue philosophique de la France et de l'Etranger, XXXIX, 6. 7. — Revue de Metaphysique et de Morale, XXII. 2. — Archive de Psychologie, XIV. 54. — Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik, 154, II.—159. — Archiv für systematische Philosophie, XX. 3. 4.—XXI. — Kantstudien, XIX. 3. 4.—XX. — Logos, V. 2—3. Zapiski bibliograficzne. — Wiadomości wydawnicze. — Wykłady, odczyty, referaty. — Obchód ku czci R. Bacona. — Nekrologia. — Książki nadesłane Redakcyi. — Od Administracyi.

Red. odpowiedzialny: Dr. M. Treter.

chowania narodowego. II. Filozofia w szkołach średnich ogólnokształcących. Warszawa-Lwów.

Radwan Wł. Ideał wychowawczy. Warszawa, 1916.

Rousseau J. J. Umowa społeczna. Przełożył i objaśnił Dr. A. Peretiatkowicz. Kraków, 1918.

Rozenfeld K. Dr. Dr. Władysław Biegański i jego działalność naukowo-lekarska, Kijów, 1917.

Rubczyński W. Zarys etyki. Kraków, 1916.

Smoluchowski M. Uwagi o pojęciu przypadku w zjawiskach fizycznych. Lwów, 1916.

Spinoza B. de. Dzieła. Przełożył Dr. I. Hal-

Tom I. 1914, Tom II. 1916.

Parę słów o polskiej szkole

Wł. Z dziejów filozofii na wsze-

skiej. Warszawa, 1916.

B. Początki psychologii. Przeło-

mierowski, Warszawa, 1917.

Organizacya bibliografii. W spra-

stytutu bibliograficznego. Lwów,

Wł. Z dziejów filozofii na wsze-

skiej. Warszawa, 1916.

B. Początki psychologii. Przeło-

mierowski, Warszawa, 1917.

Organizacya bibliografii. W spra-

stytutu bibliograficznego. Lwów,

Wł. Z dziejów filozofii na wsze-

skiej. Warszawa, 1916.

B. Początki psychologii. Przeło-

mierowski, Warszawa, 1917.

Organizacya bibliografii. W spra-

stytutu bibliograficznego. Lwów,

Wł. Z dziejów filozofii na wsze-

skiej. Warszawa, 1916.

B. Początki psychologii. Przeło-

mierowski, Warszawa, 1917.

Organizacya bibliografii. W spra-

stytutu bibliograficznego. Lwów,

Wł. Z dziejów filozofii na wsze-

skiej. Warszawa, 1916.

B. Początki psychologii. Przeło-

mierowski, Warszawa, 1917.

yi.

prenumeratę za cały ro-

liniejszy zeszyt październi-

opelniające ów rocznik —

„Przeglądu filozoficznego” za

muszą Administracyę za-

szego ustalenia wysokości

owoy Ruchu filozoficznego

zczą wspomnianą dopłatę.

trzymali 3. i 4. zeszytu

o tem uwiadomić Admi-

ni, Uniwersytet).